

Postritel: Mary Poppins * Lõvikuningas

KOOLILASTE AJAKIRI

40

HIND 2,24 €

01
2012

HEALAPS

AUHINNASADU

Barbinduse peauhinna võitsid **KAROLIINA ELIZABETH PETTAI** Türitl, **JANE JOHANSON** Aakrest ja **BENTE SILD** Jõgevalt. Ergutisauhinna saavad **ATS-JOONAS KÖLU** Laevast ja **ANNALIIS TENISSON** ning **BIRGIT KASELA** Jõgevalt.

Palav uusaastatervitus kõigile sõpradele ja sugulastele!

2012

Kui aastanumber jagub täpselt neljaga, siis öeldakse: see aasta on meil liig! Kui aasta algab seda sorti naljaga, siis küllap meilt ta liigsed mured viib, toob kaasa rõõme sülega ja seljaga nii ööl kui päeval.

Tõesti: liig mis liig!

Aasta on juba suure hooga alanud, kuid meil on veel hulk mulluseid asju ajamata! Kohe teeme teatavaks **NOVEMBRI- numbril võistluste võitjad**. Nagu ikka, saavad Tallinna, Harju-, Lääne-Viru-, Järva-, Pärnu- ja Läänemaa lapsed oma preemiad kätte **Kullo Lastegaleriist** (Kuninga 6, Tallinn), lõuna-eeslaste auhinna toimetatakse Tartusse **O. Luutsu nim. Raamatukogu Lasteosakonda** (Kompanii 3/5, Tartu). Kellel on muid soovide, neil palume toimetusse kirjutada, helistada või meilida.

Lembitu-mõistatuse auhinnaraamatu saab **ANETE MAREMÄE** Tartust.

Ristsõnalahendajatest tõi loosiõnn „Onu Remuse laulude“ plaadi **ORAVA** Põhikooli pikapäevarühmale ja **ANNI SIKULE** Tallinnast.

Väikese novembrini auhinnaraamatute võitjad on **MEERI HELENA KALAMEES** Suislepast ja **MADLI KLETTENBERG** Suure-Jaanist.

Joulukuu Hea Lapse võistluste võitjate nimed ilmuvad järgmises numbris.

Ravensburgeri Lotte-mängud Rekatolt võitsid **RIVO TÜKSAMMEL** Haapsalust, **ARETH HUUM** Laevast ning **ROBERT SUVI** ja **KAISA SIRET HINT** Jõgevalt.

Täname Kultuuriministeriumi, Kultuurkapitali ja Hasartmängumaksu Nõukogu. Suur aitäh Haridus- ja Teadusministeriumile, kes tellis ajakirja meie põhikoolidele!

HEA LAPS

SELLES NUMBRIS:

LAHEDAT LUGEMIST

- Paula Fritze „Härra Sonne võluv mängupood“ — 4
Sandra Lannese „Lumekutsu“ — 6
Lottemaa-mõtteid — 7
Triinu Tõntsi ja Rene Hõimu „Kalevipoja kool“ — 8
Talveluulet: Anna Markin, Kerli Volt, Mari-Liis Lään,
Liisu Siimer, Merili Järvik — 9
Petseri kirjalapsed: Uljana Sotnikova,
Darja Jakovleva — 10
Järjehoidja — 11
Henno Käod meenutades — 12

GALERII

Huvikeskus Kullo Lastegalerii Kunstistuudio — 13

MAAILM MEIE ÜMBER

- Tiit Kändleri „Valguse värviline maailm“ — 14
Tere, lind! Peep Veedla „Laululuik“ — 16
Aleksi Turovski „Draakonid meie seas“ — 18

- Kirjalaps: Kristjan Rannaääre „Kolm oravat“,
Sirle Anveldi „Jänese unistus“ — 19
Maire Sireli „Lahe vahetund“ — 20
Poster 1: „Lõvikuningas“ — 21
Poster 2: „Mary Poppins“ — 22

TEE ISE!

- Lully Gustavsoni hea tuju mehike — 25
Mustkunstnik Ande kalamehetrikk — 26
Iris Münteli draakonimaaling — 27
Sandra sööginurk: läätsesupp ja värvikas salat — 28

NUPUTA JA NAERA

- Ilmar Trulli uus ristsõna — 29
Lembitu mõistatus ja viktoriin — 30
Jüri Paeti vastseid paetisme — 31
Naeru-uss — 32

ELUMELU

- Uudised — 33
„Nöbinina“ ETV-s — 34
Thomas Scheileke koomiks — 36

- Kinouudiseid — 37
Hobid ja huvid: Anna-Maria intervjuu Sandra Maisiga — 38
Siit ja sealt. Kummalisi rekordeid — 39
Sõber Veltzi rokikool: „Tedid ja modid“ — 40
Autonimedest: Suzuki — 42
Barbindus: Koletiste Kooli uudiseid — 43
Tacticu ajude aeroobika — 44

Ajakiri Hea Laps ilmub 1994. aastast

Väljaandja: MTÜ Hea Laps
Harju 1, 10146 Tallinn, tel: 631 44 28
e-post: hea.laps@mail.ee

Peatoimetaja: Leelo Tungal
Kujundaja: Vivika Kalt
Levi: Anna-Magdaleena Kangro

Trükk: Reusner AS
Ajakiri Hea Laps on autorikaitse objekt

Tellimine ja info: www.healaps.ee
meili teel tellimine@healaps.ee
ja Eesti Posti koduleheküljelt
Hind üksikmüügis 2,24

Esikaanel: Mari Pokinen
Nöbininana
Foto: Ülo Josing

Härra Sonne võluv mängupood

Paula Fritze Vanalinna Hariduskolleeiumi 7. klassist
(praegu õpib Helsingi Saksa Koolis)

Mööda tänavat tuli alla väike punase tuttmütsiga rõõmus tüdruk. Tal oli peos 35 marka ning ta oli teel pagariärisse nagu igal hommikul värsket leiba ja kaneelisaiu ostma. Lund sadas ja päike paistis, inimesed kõndisid rahulikult tänavatel ning tervitasid üksteist naeratusega. Väike lastekoor laulis raekoja kuuse all ning jõulutulul käis ringi jõuluvana ja jagas lastele piparkooke ja komme. Tüdruk jooksis inimestest mööda, tervitas mõnd müüjat turul, kes talle lehvitasid, ning suundus pagari poole. Ta jooksis mööda tuttavaid teid ja radu, kuni jõudis pagariärini. Sisse astudes tundis ta kohe värsket saialõhna. Ta läks leti juurde, kus paks pagar, kes teda igal hommikul samade sõnadega tervitas, ning talle siis, teades, mida tüdruk soovib, kohe ahjust värsket leiba ja kaneelisaiu võttis.

Pagar tervitas teda tänagi ning andis talle leiva ja saiakorvi, enne kui ta isegi tervitada jõudis. Tüdruk tänas, pistis talle raha pihku ning astus rõõmsal sammul uksest välja. Ta kõndis mööda teed alla raekoja poole, möödus poodidest, imetles säravaid laternaid, kuni jõudis tänava lõppu. Ta hakkas juba üle tee mine-ma, kui märkas üht ust, mis oli kaunistatud rauast nikerdustega, mida ta polnud aga varem märganud. Ukse kõrval oli väike aken, mis oli vana ja tolmune ning läbi see ei paistnud. Tüdruk astus uksele lähemale ning koputas. Kuid midagi ei liikunud ega kedagi ei tulnud. Ta vajutas lingi alla ning uks läks vaikse kriuksuga lahti. Ta astus sisse.

Tuba oli pime, vaid üksik küünlaleek valgustas veidike ruumi. Toas ei ei olnud muud midagi kui vana diivan ja laud ning üks suur kapp. Kohe ukse kõrval oli trepp, mis oli tolmuga kaetud ning näis väga vanana. Tüdruk pani korvi saiadega maha ning läks aeglaselt trepi poole. Ka nüüd ei tulnud kedagi ja ta läks vaikselt trepist üles. Trepp tundus olevat lõpmatu, ning mida kõrgemale ta astus, seda kaugemal tundus olevat lõpp. Kuid korraga lõppesid astmed ning ta nägi valgust, mis tuli ühest väikesest ukseaknast. Ta läks ukse juurde ning pisut kõheldes avas selle. Ta ei uskunud oma silmi, talle avanes hingemattev pilt: tuba oli maast laeni täis mänguasju. Tema ees sõitis pikk rong, mis töötas kuuma veega, riiulitel marssisid väikesed sõdurid, uhkes nukumajas põlesid tuled laes ning kraanist voolas vett. Laudadel olid paberid ja pliiatsid, mis otsekui ootasid väikesi joonistajaid. Toas oli kaste nukkudega, palle, klotse, raamatuid ning tillukesi sammuvaid tinasõdureid. Laes rippusid lennukid ja marionetid. Kõlas vaikset jõulumuusikat ning ukse kõrval asuva leti peal oli kauss piparkookidega. Tüdrukul läksid silmad imestusest suureks. Ta mängis kõige-ga, imetles nukke ja raamatuid ning helistas kellukesi.

Korraga kuulis ta selja taga häält. Ta pööras ümber ja nägi kõhna ning halli habemega meest, kes teda suurte roheliste silmade ning laia naeratusena vaatas. Ta tõusis kiiresti püsti, tegi kniksu ja vaatas mehele häbeliku naeratusena otsa. Vanamees ulatas talle käe ning tutvustas ennast: „Härra Sonne.” Tüdruk võttis algul umbusklikult mehe käest kinni, kuid kui too talle küpsiseid pakkus ning õrnalt pead paitas, oli tüdruk kindel, et härra ei tee talle midagi. Mees viis ta kõrval-ruumi ning pakkus suure ja mugava diivani peal istet

ning andis talle piparkoogikausi kätte. Ta jutustas tüdrukule, et vanasti oli jõuluajal pood rahvast täis, kuid aastate jooksul olid inimesed unustanud selle koha ning hakanud käima ühes teises poes, mis on uhkem ja kenam, ning tema ei saa midagi teha, kuna uhke mängupoe omanik härra Winder oli talle needuse pannud ja ta ei saanud siit välja, et poesilti parandada, et inimesed seda näeksid ja teaksid poodi tulla. Seepärast ongi pood tühi ja hingetu. Needusest vabaneks ta aga siis, kui korraga tuleks poodi palju õnnelikke poisse ja tüdrukuid.

Tüdruk teadis härra Winderi uhket poodi – see oli linna kuulsaim kingipood „Winderi mängupood”.

Tüdruk tõusis, tänas küpsiste ja külalislahkuse eest ning lubas kindlasti tagasi tulla. Ta võttis oma saia-korvi ning läks poest välja. Seekord ei läinud ta koju, vaid turuplatsile ning kutsus endaga kaasa kõik lapsed, kellega ta kohtus ja kes olid nõus temaga kohe kaasa tulema. Kampa võeti isegi kuuse all laulvad lapsed ja jõuluvana süles istuvad tüdrukud ja poisid. Keegi ei teadnud, mis on juhtunud, kuid nad tulid ikka tüdru-kuga kaasa.

Vana nikerdustega ukse ees jäi tüdruk seisma. Lapsed vaatasid üksteisele küsivalt otsa, kui tüdruk majaukse avas. Mõned väiksemad küll pelgasid, kuid suuremate julgustusel sammuti edasi. Tüdruk avas toaukse ja lapsed jäid vaikides imesid vaatama: lendavaid lennu-keid, kõndivaid nukke, laulvaid jõuluvanasi ja veega sõitvaid ronge polnud nad ju varem näinud. Nad mängisid nukkudega, helistasid kellukesi, sõitsid autodega ja mõned vaatasid lihtsalt suurte silmadega seda tralli pealt. Selle möllu peale tuli laste sekka ka härra Sonne, endal nägu naerul, kuid õnnepisar silma-nurgas. Ta võttis tüdrukul käest kinni ja tegi mõne tantsutiiru. Lapsed muudkui naersid ja mängisid ning selle kõva naeru ja muusika peale hakkasid ka tänavalt inimesed avatud ustest poodi sisenema. Korraga astus poodi härra Winder, kuri ja karm nägu peas, kuid rõõmsaid lapsi ja heldinud vanemaid nähes langetas pilgu ning kadus vaikselt tulnud teed. Tema poeski jäid aknad pimedaks ning ukseid suletuks.

Härra Sonne tegi aga oma poe korda ning emad ja isad, kel oma lapsepõlv meelde tuli, muudkui ostsid ja ostsid oma lastele nukke ja autosid. Ning kui härra Sonne veel surnud pole, peab ta tänini seda võluvast mängupoodi.

Ergutusauhind mullusel Sten Roosi võistlusel

Lumekutsu

Sandra Lannes

Tartu Descartes'i Lütseumi 5. a klassist

Süngel talveõöl, kui tuul vilistas, süttis taevas täht, särades kord punaselt, kord kollaselt, kord roheliselt. Seda tulevärki vaatas pealt väike koerake. Ta oli armas ja üleni valge, silmad kui süsimustad nõöbid. Koer sai nimeks Lumekutsu, sellepärast et kui lumi oli maas, kaevas ta end lume alla ja piilus sealt oma süsimustade nõöpsilmadega.

Lumekutsu elas loomade varjupaigas. Tema tegelikku nime ei teadnud keegi. Ta leiti linnast ühe kortermaja trepikojast. Kutsu vaatas igal õhtul tähti.

Ühel eriti külmal õhtul küsis kutsu kõige säravama tähe käest: „Kas sa näed mind?”

Täht vilgutas rohelist tuld.

Siis küsis koerake: „Kas roheliselt vilkumine tähendab, et jah?” Täht vilgutas taas kord rohelist tuld.

Samal ajal vaatas üks teises linnaosas elav väike tüdruk sedasama tähte. Tüdruk armastas väga loomi. Eriti koeri. Aknal igatsevalt taevast uurides küsis ta tähe käest: „Kas ma saan endale kunagi koera?”

Täht vilkus roheliselt. Tüdruk oli üliõnnelik. Täht plinkis nagu valgusfoor. Tüdruk arvas, et roheline värv tähistab vastust „jah”, kollane aga vastust „võib-olla” ja punane kindlat „eid”.

Tüdruk jooksis ema juurde ja palus: „Kas me jõuame täna veel koerte varjupaika minna?”

„Jah, jõuaks küll – muide, mul oli täpselt sama mõte,” vastas ema.

Nad asusid kohe tegutsema. Panid joped selga, sallid kaela, mütsid pähe, kindad kätte, saapad jalga ja asusid ki teele. Kui nad lõpuks kohal olid, astusid nad uksest sisse ja nägid kõige esimesena süsimustade nõöpsilmadega lumivalget koera. Tüdruk teadis kohe, et just see on tema koer, kuid vaatas siiski ka kõiki teisi koeri. Kõik koerad üle vaadanud, ütles tüdruk emale, et just see koer, keda ta kõige esimesena nägi, ongi just see õige, kes oli tal silme ees, kui ta tähte vaatas.

„Kui sa tunned, et see koer on sinu koer, siis nii see ilmselt ongi,” ütles ema. Tüdrukule tõsteti koer põue ja edasi läks kõik nagu ilusas unenäos. Teel koju mõtles tüdruk tähe peale, kes teda koerani juhatas, ja soovjale kerale põues, kellele ta õrnalt sosistas: „Sina oled minu armas Lumekutsu.”

OOTAN TALVE

Sügis ammu käes
täna külm on päev.
Varsti tuleb talvgi juba
õhtul pimedaks läheb tuba.

Lumi võiks ka tulla maha
enam pori me ei taha.
Siis saaks sõita kelguga
ja niisama möllata.

Anna Markin Kehra Gümnaasiumi 3.a klassist

SÜNGE S

Sünges saalis seisis sünge sepitseja.
Sünge sepitseja saalis saalist saali.
Suurimas saalis sepitstes see sünge
sepitseja süngest sinist saani.
See sünge sinine saan sajatas sosinal
sellele süngele sepitsejale
süngeid sisiseva s-ga süngeid sõnu:
siidisukk, siga, sokk, sulg...

Mari-Liis Lään Viimsi Keskkoolist

MEGALUMI

Mutionu sügab kõhtu:
on see päev või on nüüd õhtu?
Mure painab, läinud uni,
maja piirab megalumi.
Ukse ees on kõrged hanged,
kuivaks jäänud mutil panged.
Keedaks teed või hoopis suppi?
Lumi keeras elu uppi.
Uuel aastal võtan laenu,
tuppa kaevan omal kaevu!

Kerli Volt Viljandi Maagümnaasiumi 9. klassist

LUGU TALVEST, MAJANDUSEST JA TÄNAVAVALGUSTUSEST

Talv on valge, talv on must,
kui pole tänavavalgustust.
Pimedas kõnnid kodu poole,
tuled säästumarketist,
tuled valgustavad härmas koole,
väikene rada on ikka must.
Tee peal kivid, koperdad,
kodu poole loperdad,
pimedas vihast ropendad,
lumest läbi soperdad.
Vingud ja halad,
pisaraid valad.
Sõimad riigi majandust,
et oli neil sihuke vajadus
jätta pimedaks väiksemad rajad,
et üles ei leia ma oma maja.
Lõpuks jõuad tuttavasse õue,
rõõm poeb sul vaikselt põue.
Vaatad telerist: talv on must,
tahad omada tänavavalgustust.

Liisu Siimer ja Merili Järvik Valuoja Põhikooli 5. klassist

Kalevipoja lastelaste kool

Triinu Tõnts

Jõgeva Ühisgümnaasiumi 3.B klassist

Kalevipojal tuli mõte ehitada oma lastelastele kool. Selleks, et kooli ehitada, käis Kalevipoeg üle Peipsi järve laudu toomas. Siis hakkas ta ehitama. Ehitas nädal aega ja kool saigi valmis. Kool asus Vooremaal ja seal hakkasid käima Kalevipoja lapselapsed. Koolile mõtlesid lapsed nimeks Väikeste Sportlaste Kool. Sportlik oli kool sellepärast, et seal toimusid ainult kehalise kasvatuses tunde. Kehalise kasvatuses õpetajaks oli Kalevipoeg. Kevadel korrastasid kõik õpilased kooli juures olevat aiamaad; kaevasid peenraid, istutasid lilli ja külvasid seemneid. Tööst vabal ajal viskasid nad üle põõsaste palli ja vahel sai metsloomadega võidu joostud.

Suvel oli kõigil puhkus, sest siis ainult mängiti. Näiteks mängiti hernemängu. Iga laps võttis ühe hernekauna, tegi lahti ja võrdles teistega. Kellel oli kõige rohkem herneid, see oli võitja. Kui lastel oli sama palju herneid, võeti uus kaun ja mäng kestis seni, kuni kõik herned olid söödud. Suvel ujusid lapselapsed võidu Peipsi järves. See oli karastav ja meeldis kõigile väga.

Sügisel raputasid õpilased puude otsast õunu maha ja Kalevipoeg püüdis neid puu all korvi sisse. Kui juhtus, et Kalevipoeg kogemata õunaga vastu pead sai, siis ütles ta, et hakkame midagi muud tegema. Nüüd võeti üles kevadel külvatud porgandid, riisuti lehti hunnikusse ja hüpati sinna sisse. Kalevipoja kokkuriisunud hunnikusse oli kõige parem hüpata, sest see oli kõige suurem. Kõik võtsid järjekorras eemalt hoogu ja hüppasid ülepeakaela lehehunnikusse. Kõikjal oli kuulda laste rõõmsaid kilkeid.

Kuigi talv oli lastelastele koolivaba aasta, tegid nad ikka sporti; suusatasid ja lasid järve peal liugu. Nii kogusid kõik uut jõudu, et siis kevadel uuesti kooli minna.

Aastad möödusid, aga Väikeste Sportlaste Kool püsib ikka, ja mis peamine: kõigil Kalevipoja lastelastel on seal väga lõbus.

Meie Kalevipoja Hea Kool

Rene Hõim

Jõgeva Ühisgümnaasiumi 6. B klassist

Kalevipoeg otsustas ehitada oma lastelastele kooli. See kool oli mõeldud sõjakunstide ja erinevate teaduste ning keelte õppimiseks. Ta otsis töötajaid. Kalevipoeg leidis vene keele, saksa keele, soome keele ja eesti keele õpetaja. Ta leidis ka sõjakunstide õpetaja ja mõõgakäsitsemisõpetaja. Teisi aineid õpetas mees ise.

Koolimajas olid keldrikorrus ja kolm põhikorrust. Keldrikorrusel olid garderoobid ja söökla. Söömine oli pärast neljandat tundi ja muidugi tasuta.

Esimesel korrusel oli saal, kus õpiti mõõgakäsitsemist ja võitluskunste. Seal oli samuti ka väike teadmiste tabel, kus oli kogu tarkvara ja näpunäited olemas. Neid tarkusi tuli meeles pidada. Teine korrus oli enamjaolt põgenemiskatsete ja võitlusteadmiste õppimiseks. Kolmas korrus oli keeltekorrus, sest seal olid erinevate keelte klassid. Vahetevahel toimusid ka viimases klassiruumis arvutamistunde.

Kalevipoeg kuulutas välja koolile nime leidmise konkursi. Pakkumisi tuli väga palju, kuid koolijuht otsustas panna koolile sellise nime nagu Kalevipoja Esimene Võitluskool.

Nüüd pidi Kalevipoeg hakkama õpilasi otsima. Ta käis Eestis ringi ja otsis lapsi, kes oleksid huvitatud sellises koolis õppimisest ja oleksid vähemalt 12 aastased. Seitsme päevaga oli lastepere koos. Seejärel jaotas ta lapsed nelja rühma, igasse sai kakskümmend viis õpilast. Siis mõtles Kalevipoeg ka tunniplaani välja. Alustuseks pani ta igale rühmale tunniplaani kuus tundi, et näha, kuidas lapsed pikale päevale vastu peavad. Kuna päevaplaan oli huvitav ja õpilastele vaheldusrikas, siis ei kurtnud keegi väsimust, vaid nõuti veel sportlikke lisatundeid.

Lastele meeldis see kool tõepoolest. Kõige kuulsamad ja oodatumad olid sõjakunstide ja mõõgakäsitsemise tunde, sest igal nädalal korraldati turniire. Need turniirid olid põnevad juba sellepärast, et mõeldi välja naljakas nimi „Treeningud on läbi“. Auhinnaks oli see, et kõik lapsed said pärast turniiri parki joosta ja redeleid pidi puude otsa ronida. Kes olid kõige kiiremad, said puuonnides parimad kohad. Need onnid olid seest salapärased ja seal sai puutööd teha. Onniuksel oli teade: „Materjal olgu ise otsitud!“. Samal ajal mängisid tüdrukud pargis ja aias tavaliselt erinevaid jooksu- ning hüppemänge või õppisid keelteklassis.

See kool meeldis õpilastele nii väga, et nad saatsid edaspidi oma lapsed ja lastelapsed ka sinna. Mõni neist sai Kalevipoja asemel isegi direktoriks või õpetajaks. Aastate pärast aga muudeti selle kooli nimi ära ja praegu on ta nimi Meie Kalevipoja Hea Kool.

Lotte lennumasinat karussellil on istekohti kaheksa. Iga laps saab valida, millisesse lennumasinasse ta tahab istuda. Enne sõidu alustamist tuleb kinnitada turvavöö, muidu masin tööle ei hakka.

Algul on lennumasinad madalal ja puudutavad maapinda. Kui karussell tööle hakkab, peab igaüks väntama pedaale, nagu sõidaks jalgrattaga. Mida kiiremini ja kõvemini ta väntab, seda kõrgemale tema lennumasin tõuseb. Kui laps kardab kõrgust, siis saab ta ikkagi lennata: reisija väntab siis pedaale aeglasemalt. Lennusõit kestab 3 – 5 minutit. Lottemaale on kindlasti vaja sellist masinat, sest kuidas siis Lotte ja ta sõbrad muidu aega veedavad, kui ikka mõnusalt lennates!

Karoliina Elizabeth Pettai

Türi Põhikooli III a klassist

Karoliina Elizabeth Pettai Türi Põhikoolist

Mirreel Anni Türi Põhikoolist

Kuna Usinatele Sajajalgsetele meeldib väga looduses olla, siis arvasime, et Lottemaal võiks olla ka väga palju loodust: tükike metsa, tükike raba, tükike mõnusat suvist heinamaad. Tahaksime Lottemaal näha vahvaid loomi, keda saaks paitada, toita ja päris lähedalt vaadata.

Lottemaal võiks olla palju puid ja lilli ja taimi, nende juures ka neist taimedest jutud, et saaksime isside-emmede abiga tarkust koguda. Ja seal võiks olla peenramaa, kus lapsed saaksid Lotte ema Annat aidata rohimisel ja kastmisel.

Lotte isaga me tahaksime kindlasti koos leiutada.

Mõtles, kui vahva oleks Oskari leiutiste kuur, kus sees saaks igaüks midagi vahvat meisterdada, näiteks Pippole uut pesakasti. Me ise juba leiutasime ka mõned vahvad masinad, näiteks Vikerkaare masina – temaga saab teha vikerkaare kõikjale. Leiutasime vile, mida puhudes ilmub see inimene, kelle peale sa mõtlesid. Magustoidu masina, mis valmistab just selle magustoidu, mida sina hetkel kõige rohkem tahad. Mütsi, millega ei hakka kunagi kõrvid külmetama.

Kindlasti peaksid Lottemaal olema kõiki lottekate kodumajad.

Sajajalgsete unistavad suurest Lotte tegelastega karussellist, kus saaks mõnusasti sõita – oluline on, et see liiga kiiresti ei sõida ja et karussellil kostuks Lotte laul.

Karusselli läheduses võiks olla võlumeri võlumaa-ilmaga, kus saab sukelduda ja vaadata vahvaid maju ja tegelasi, kes elavad merepõhjas.

Kindlasti tahaksime ka sellist piknikuala, kus saaksime emmede ja issidega maha istuda ja mõnusasti nosida. Ühiseks ideeks oli veel suur kollane õhupall, mis võiks Lottemaal lapsi ühest kohast teise kohta sõidutada.

Ja muidugi tahaksime Lottemaal näha kõiki meie armastatud raamatutegelasi.

No küll oleks vahva kui selline maa oleks päriselt olemas! Meie arvasime, et kolime oma rühmaga sinna elama.

Tartu Lotte lasteaia Usinate Sajajalgsete rühm

PETSERI LAPSED KIRJUTAVAD SULASELGES EESTI KEELES

Petseri asub teispool Venemaa piiri ja sinna sõitmiseks on vaja viisat. Kuid Petseri Lingvistilises Gümnaasiumis tegeldakse õpetaja Vally Tamme seltsis suure huviga eesti keele õppimisega ja siinkandis reisides saavad lapsed ilmselt kenasti hakkama. Ka meie keeles oma mõtteid avaldama on nad tublid.

Käisime ülikooli- linnas Tartus

Uljana Sotnikova

Petseri Lingvistilise Gümnaasiumi 5. klassist

Mulle meeldib küllaltki palju reisida. Kuu aega tagasi käisime emaga Tartus. Tartu on ilus noortelinn.

Seal jalutab palju õpilasi ja üliõpilasi. Läbi Tartu voolab Suur-Emajõgi.

Suvel tegime Emajõel ka laevasõidu. Seekord aga nautisime pool päeva veemõnuseid Aura veekeskuses. Emal oli päris raske mind seal välja saada.

Pärast suplust einestasime ja tegime oste Lõunakeskuses.

Rikkaliku kaubavaliku kõrval asub seal ka suur ja uhke liuväli. Jälgisin väikeste laste uisutundi. Imestas, et nii uhked trikid neil juba selged.

Jalutasime Toomemäel, möödusime teatrist Vane muine, tutvusime põgusalt bussijaama lähedusse rajatud teaduskeskusega.

Ega kõike huvitavat jõua ühe päevaga uudistada! Jõudsime otsusele, et talvisel koolivaheajal sõidame taas ülikoolilinna.

Huvitav reis Kohtla-Järvele

Darja Jakovleva

Petseri Lingvistilise Gümnaasiumi 5. klassist

Mie pere sugulased elavad kaevurite linnas Kohtla-Järvel. Otsustasime neile külla sõita. Esimesel päeval käisime Toila SPA hotellis, mis asub Soome lahe ääres.

Toila on mõnus puhkepaik nii kohalikele elanikele kui ka piiri tagant saabujatele.

Mind võlus kõigepealt 15 meetri pikkune basseini. Treenisin hoolega ja saingi seal ujumise täiesti selgeks.

280-kohalises hotellis on mõnusad raviprotseduurid. Esimene soolakamber Eestis rajatigi Toilasse.

Maikuust septembrini võib loodust nautida ka kempingutes ööbides.

Toilas asuv Oru park on ilus. See park asub Pühajõe suudmes. Jalutasime mööda alleed, imetlesime lilli ja taimi.

Pargis on üle 200 pöõsa- ja puuliigi. Parki kaunistavad ka purskkaevud.

Külaskäik oli väga meeldejääv. Kevadel sõidame kindlasti jälle sugulastele külla.

Käru-Kaarel läheb uuele ringile

Kristiina Kassi „Käru-Kaarel” on lastekirjaniku esimene raamat, mis ilmus kirjastuselt Tiritamm tervelt 5 aastat tagasi. Kuna viie aasta jooksul on juurde tulnud päris palju pisikesi fragisid lugejaid, siis otsustas kirjastus **Tänapäev** teha sellest vahvast jutust kordustrukki. Pildid joonistas raamatusse **Kristiina Kassi** ise – ja kes see muu oleks osanudki paberile panna vanaraua kogumisest elatuva asjaliku poisi kodu, kus „peale Kaarli elavad tillukeses majas ka ema ja vanaema. Rohkem rahvast sinna ei mahukski.” Et ka sellises tibatiillukeses elamises võib juhtuda põnevaid asju, selles veendud kohe, kui raamatu lahti lööd.

Ometi kord üks asjalik mereraamat

Eesti on küll mereriik, kuid kahjuks pole meil viimasel ajal merejutte kirjutatud – eriti lastele. Nüüd võttis kapten **Lembit Uustulnd** kätte ja kirjutas vahva mereseikluste raamatu, mida võib lugeda kui Matsi ja Tõnni merereisikirja, kuid mis ühtlasi selgitab „maarottidele” sõnu ja väljendeid, millela laeval hakkama ei saa. Kas sina tead, mis on pollar, mis viskeliin ja mida nimetatakse „ahvirusikaks”? Oled sa kuulnud, et Eestile kuulub umbes 1500 saart, rootslased võivad aga uhkeldada tervelt 20 000 saarega? Meremeeste teadmisi pole kerge ühekorruga endasse ahmida, aga kui neist kõneldakse põneva tegevuse käigus, on see palju kergem. **Anne Pikkovi** illustreeritud ja kirjastuse **Varrak** välja antud raamat „**Ta ujub siiski...**” on hea lugemine kõigile, ent neile, kes sooviksid tulevikus ise merd sõita, on see lausa kohustuslik!

Vahvaid värsse väikestele

Vähesed teavad, et ka kuulsa **Eno Raua** isa Mart oli kirjanik ning ta ema **Lea Nurksegi** on vahvaid värsse kirjutanud. Vanaemadele on ehk tuttavad värsid karupükste-karvamütside-käpikute-kampsunite koorma all kõndivast kubujussist: „Kes küll on see mütsakas, naljanäoga nutsakas?”

Lea Nurkse värsiraamat „**Kubujuss**” sai endale kunstnik **Anne Linnamägilt** uued lõbusad pildid ja on nüüd kirjastuse **Tammeraamat** kaudu jälle saadaval. Kenade riimidega lihtsad värsid jäävad hästi meelde ka kõige pisematele.

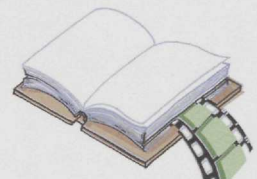
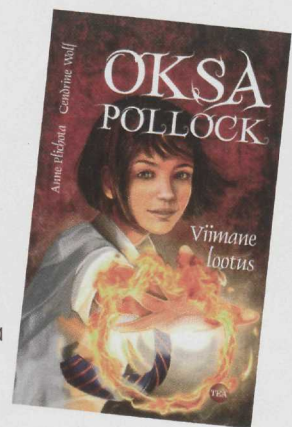
Üksteist, kes hoiavad üksteist

Kirjanik **Lehte Hainsalu** on üheteistkümne lapse vanaema. Hiljuti ilmus kirjastuselt **Elmatar** Lehte Hainsalu kopsakas raamat „**Üksteist ühte**”, millesse on koondatud kõigile lapselastele pühendatud jutud – kümme proosateost ja üks värsjutustus pealkirjaga „Päikeseplika”. Mõned jutud on jõukohased ka väikesema lugemisjõudlusega lastele, ent kui hoog juba sees, siis on kindlasti põnev uurida, kuidas elas muinas-Eesti vanema poeg Lemmiko ja kuidas baleriin Jette koos väikese sõbratari Angelikaga loodust tundma õpib. **Pille Tammela** piltidega raamatus on veel jutte haldjatest, päkapikkudest, loomadest – ja muidugi lastest ning nende vanematest, nii et „Üksteist ühte” pakub sisukat lugemisvara kogu perele!

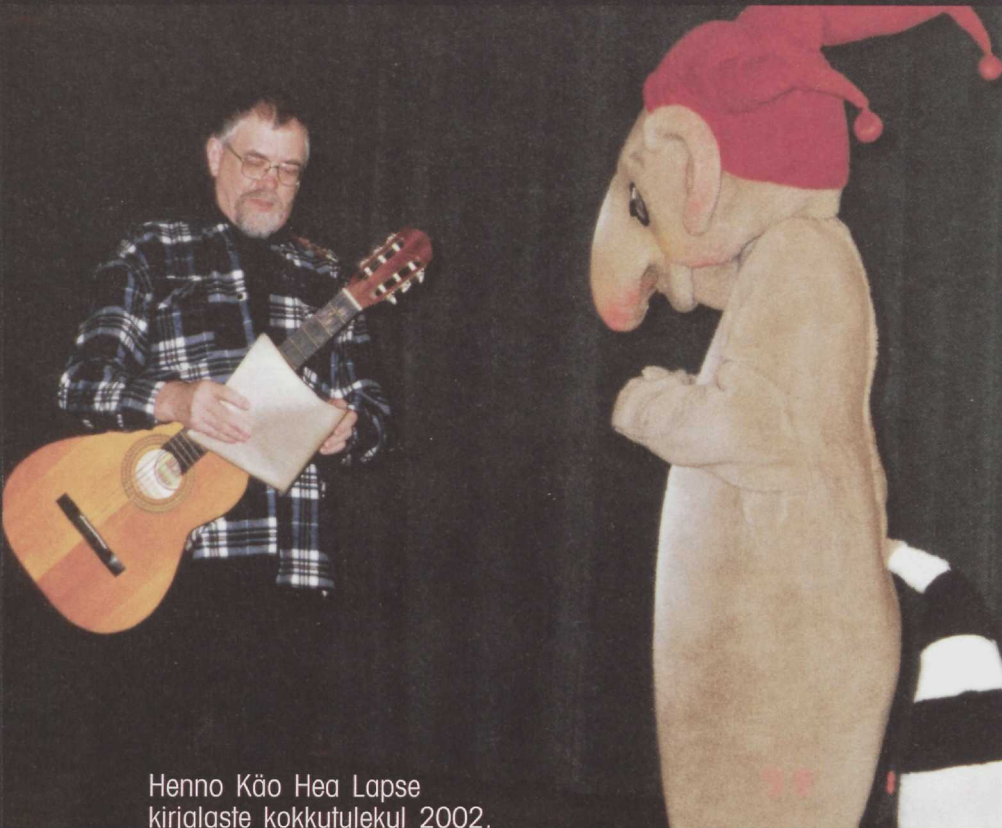

Võlukunstist ei saa iial isu täis!

Ehkki elame suurte tehniliste imede ajastul, ei näi lõppevat noorte huvi võlukunstikirjanduse vastu ega ka kirjanike soov ellu kutsuda aina uusi võlureid ja haldjaid. **Anna Plichota** ja **Cendrine Wolfi** noorsooromaani „**Oksa Pollock. Viimane lootus**” nimikangelanna on nii enda kui ka sõprade meelest tavaline Prantsusmaal elav koolitüdruk, ning midagi erilist pole selleski, et ta koos perega ühtäkki Inglismaale kolib. Seda, et ta suguselts on tegelikult pärit kummalisest Edefia riigist, saab Oksa teada alles siis, kui on endas avastanud võluvõimed. Kahjuks ei saa ta neid kasutada meelelahutuseks, vaid ligipääsmatusse Edefia riiki tagasi pöördumiseks. Samas tuleb Oksal elada ka tavalist koolitüdruku elu... Aga mida keerulisem on kolmeteistkümneaastase Oksa elu, seda põnevamaks läheb asi lugeja jaoks. „Viimane lootus” on Oksa sarja esimene raamat, mis ilmus Prantsusmaal 2010, ning nüüdseks on see tõlgitud 25 keelde. **TEA Kirjastusel** on kavas ka järgmiste osade – „**Kadunute mets**” ja „**Kahe maailma süda**” – avaldamine. Kinohuviliste rõõmuks aga jõuab aastal 2013 ekraanidele Oksast jutustav film, mille tootjad on „Videviku saagaga” juba kuulsust kogunud. Eks näis, kas võlurid saavad niisama poppideks kui noored vampiirid!

JÄRJEHOIDJA

Henno Käo Hea Lapse kirjlaste kokkutulekul 2002.

KITARR KAENLAS, SUU NAERUMUIGEL

10. jaanuaril on **Henno Käo** 70. sünniaastapäev. Henno oli Hea Lapse hea sõber, kes maalis meile kaanepilte, illustreeris enda ja ka laste loomingut ning esines, kitarr kaenlas, suu naerumuigel ja prilliklaasid vallatult väikemas, paljudel meie üritustel. Alati oli ta mõnuses tujus ja näis, et esines viimasel ajal lastele meelsamini kui suurele publikule. Laulutekste hakkas Henno kirjutama juba tudengina, esinedes Kunstiinstituudi ansambelis Peoleo, ning mitmed tema mõnusa huumoriga tekstid on Apelsini, Kukerpillide ja Rock Hoteli mängukavas tänini. Tema humoorikat „Kikilipsu“ on poistekoorid laulupeolgi laulnud.

Henno Käo (1942 – 2004) sõprus lastekirjandusega algas lasteraamatute illustreerimisest: 1982 joonistas ta vahvad pildid Leelo Tungla ja Voldemar Milleri raamatutele, kuid kolm aastat hiljem avaldas juba oma esimese jutukogu „Suure kivi lood“, mis sündis, nagu Henno ise ütles, igatsusest Saaremaal asuva sünnikodu järele. Nüüdseks on kunstnikust kirjaniku raamatuid ilmunud terve riuli jagu. Nukiitsa konkurssidel said ta „Dondijutud“ ja „Kusagil mujal“ lastelt esikoha. Ühviisi mõnusaid lugusid kirjutas Henno nii lapsepõlvest („Kui veel telekat ei olnud“), tulnukatest („Kaheksajalgade planeet“), rahvajuttude kangelastest („Noorpagana lood“) kui ka loomadest („Siil Sagriku seiklused“). Tema lasteluuletustest on Tõnu Raadi, Priit Pajusaar ja teisedki heliloojad teinud palju vaimukaid laule. Siin väike valik Henno Käo luuletustest, mis ilmusid tema viimases oma käega koostatud ja kujundatud lasteluuleraamatus „Tähed ja taburet“ (2004).

Henno Käo

JÄÄ ALL

Kus küll konnad talvel on?
Tiigis jää all konna onn,
kamin kõeb ja raadio lallab,
konnaemand kruusi kallab
tulikuuma osjateed,
mis sa talvel ikka teed.

Tee on mõnus, tümps on tore,
muu ei ole konna mure –
mis seal jää peal tehakse
või keda seal ka nähakse.
Tema rüüpab osjateed,
meenutab veel kosjateed.

MAA JA MERI

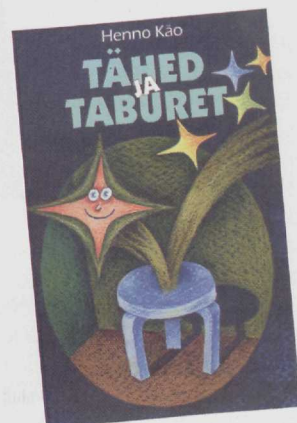
Maa saab otsa, algab meri,
meri muudkui laineid kerib.
Aga mis on lainte all
salajas ja sügaval?

Seal on kalu, kalapoegi,
ega kõike kokku loegi,
põhja läinud laevugi
lugema ei vaevugi.

Aga kõige all on maa,
teisiti ei olla saa,
sest kui merel poleks põhja,
läheks meri ise põhja.

MÜTSIGA EI LÕÖDA

Kui ilm on külm,
siis mütsiga ei lõõda,
ei lõõda pihta
ega lõõda möõda.
Siis hoopis targem
sõlmida on rahu,
sest palja peaga
võib ju saada nohu.

HUVIKESKUS KULLO LASTEGALERII KUNSTISTUUDIO

„Valguse värviline maailm“ on jätkujutt, mis heidab valgust valgusele. Valgus on meie jaoks tavaline asi. Kuid mis see tõeliselt on? Kust on see pärit? Kuidas see meieni jõuab? Miks me seda näeme? Kas näeme me seda samamoodi nagu lind, kass või ämblik? Kas saame valgusega reisida nagu lennukiga? Kas saame seda pista kotti nagu herneid? Mis on kiirem – kas valgus või mõte? Kas on olemas pime valgus? Sellest kõigest need lood pajatavadki.

VALGUSE VÄRVILINE MAAILM

Tiit Kändler, teaduskirjanik

Kui palju maksab eimiski

Kui panna silmad kinni, siis on selge, et ei näe midagi. Või õieti suuremat midagi, sest läbi laugude on siiski paista päikese kuma või laualambi sära. Kui teha seda öösel ja lülitada lambid välja, on veelgi pimedam. Kuid kas saab kusagil olla nii pime, et üldse mitte mingit valguse osakest olemas ei ole?

Kujutame ette, et me teeme toa tühjaks kogu mööblid ja muust tränist ning isegi tolmust, mis siia-sinna on kogunenud. Kas siis tuba on tühi? Ei, sugugi mitte, toas on õhk. Ühes liitris Maa õhus on 30 000 miljardit miljardit gaasi aatomit.

Kujutleme, et me kuidagiviisi poeme aatomi sisse. Selgub, et see on seest peaaegu täiesti tühi. Kui aatom oleks kera, mis mahuks parasjagu jalgpalliväljakule, siis oleks aatomi tuum vaid paari millimeetri suurune nõõpnõelapea. Ülejäänud on tühjus. Kuid kas ikka on? Kui aatom oleks seest täiesti tühi, siis oleks kindel, et me vajuksime läbi põranda, sest selle aatomid oleksid ju enamjaolt tühjus.

Kuid aatomi sisemus pole tühi, see on täidetud elektriliste ja magnetiliste väljadega. Just nende väljade jõud annavad ainele selle tiheduse – kindlustavad, et me läbi põranda ei kuku.

Keskmise planeedi või päikesesarnase tähe tihedus on umbes sama, mis on seda veel ehk gramm kuupsentimeetri kohta ning see tähendab, et kuupsentimeetris on 10 astmes 24 aatomit. Nii suurt arvu ei ole võimalik ette kujutada. Kuid kui meile nähtavas univer-

sumis oleks aine jaotatud ühtlaselt – see tähendab, et ei oleks ei tähtsied ega planeete – , siis satuks ühte kuupmeetrisse keskmiselt vaid üks aatom. Galaktika keskmine tihedus on suurem, kuid siiski mitte enam kui üks aatom kuupsentimeetris.

Maailma teke või loomine on paras paradoks, miski ilmumine eimiskist. Selle müsteeriumi üle on inimesed oma päid vaevanud tuhandeid aastaid. Kuidas ikka saab miski ilmuda millestki, mida pole olemas? Kreeka mõtleja **Thales** oli kindel, et eimiski on vastuolus loogikaga. Kas mõtlemine eimiskist teeb selle miskiks, küsis ta. „Olematus võiks ka olemata olla,“ kirjutas eesti luuletaja Artur Alliksaar 2600 aastat pärast Thalest.

Nõnda siis, et peas mõtted segi ei läheks, pidi tühi ruum inimese jaoks olema täidetud millegagi – ja see miski sai nimeks eeter. Sellise maailmapildi kinnitas vägeva ja väga austatud kreeka mõtleja **Aristotelese** loogika kaheks tuhandeks aastaks. Esmapilgul üllatav, kuid loogiline on see, et kreeklased ei tundnud (või ei tunnistanud) arvu null. Null pole number – seegi sentents näib pärinevat neilt.

Et eetrit pole olemas, selgus aastal 1887, mil kaks füüsikut **Albert Michelson** ja **Edward Morley** tõestasid oma peene katsega ära, et Maa ei liigu eetri suhtes, vähemalt pole see liikumine mõõdetav. Tuli kuulus füüsik **Albert Einstein** ja tõestas, et eetrit pole üldse olemas. Kuid õieti ei tõesta Einsteini relatiivsusteooria, et eetrit pole olemas, vaid et iga asi selles eetris peab käituma relatiivsuspriintsiipide kohaselt.

Ent nagu teada, tasuta asju pole olemas. Nõnda võime rahumeeli küsida: mis maksab tühi ruum? Mis maksab eimiski? Nüüdseks on selgunud, et eimiski maksab üsna palju. Füüsikud on seda meelt, et iga tüki sellest eimiskist, sellest tühjast peab olema täidetud millegagi, millest keegi veel mitte midagi ei tea – tumeenergiaga. Sellise energiaga, mida meie oma silmadega pole näinud ega näegi.

Kuid inimene on sihukene veider olevus, et suudab näha sedagi, mida ta oma silmaga ei ole näinud ja näha ei suudagi. Ta kas ehitab endale mingi vägevama silma nagu astronoomid ehitavad igasuguseid teleskoope või mõtleb välja mõne nupuka katse, mille tulemustest siis järeldada selle maailma kohta, mida ta ise ei näe.

Nõnda et me võime küll öelda, et oma silm on kuningas, kuid oma aju on kuningate kuningas.

Eimiski ei tähenda kottpimedust

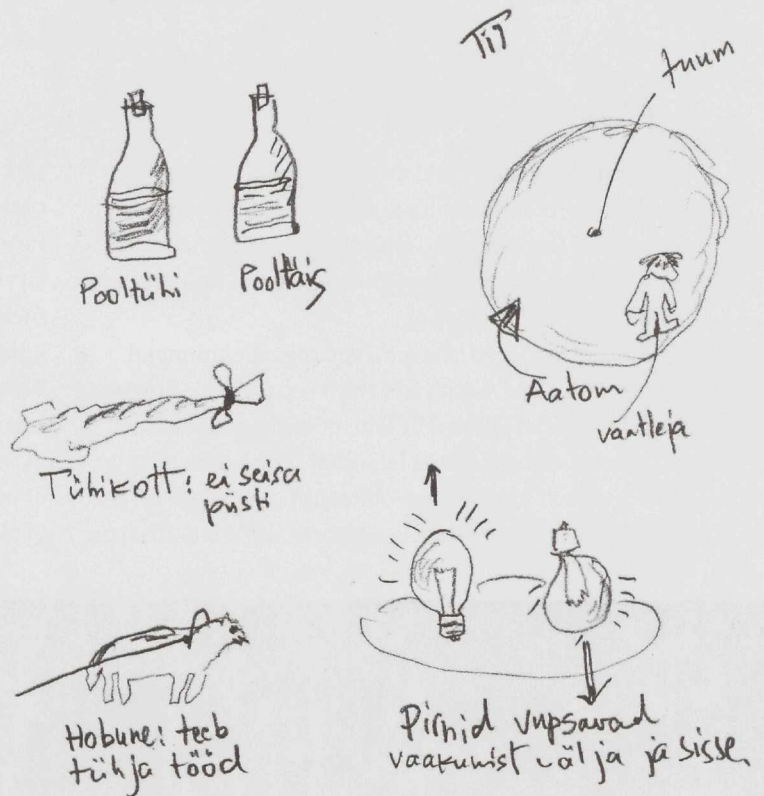
Inimese meeled on välja arenenud selliseks, et me tühjust ei tunneta – ainult suur, makroskoopiline ruum meie ümber on meile tajutav. Me ei näe molekule ega aatomeid ega aatomite tuumasid. Kuid imelikul kombel näeme valguse osakesi footoneid, mis on neist kõigist kõige pisemad.

Mõtelgem veel edasi, et kas ruum, kust on ära võetud kõik, ehk pidulikult öeldes kosmiline vaakum, ruum, millest on eemaldatud vesinik ja kõik teised osakesed, on materiasst ja energiast tühi? Kummalisel kombel tuleb kvantuniversumis vastata, nagu tegid seda kreeklased: ei ole tühi. Me võime ruumist eemaldada kõik massiga kehad, kuid kvantmaailma reeglite kohaselt ei saa sellise ruumi ehk siis täieliku vaakumi energia olla null.

Tavaarvamuse kohaselt on vaakum tühi. Kuid tegelikult kubiseb vaakum elektromagnetilisest energiast, mida nimetatakse nullpunkti energiaks. See tähendab, et kui külmutada kogu Universum selle võimalikult kõige madalama energiaga olekuni ehk absoluutse nullkraadini, jääb alles siiski veel mingi energia. Mida on isegi väga palju. Nii palju, et ei saa kokku lugedagi. Sest nullpunkti energia on tegelikult lõpmatu. Iseasi on, et seda energiat ahju ei pane ja laualampi ka mitte. Sest praeguse arusaama kohaselt seda energiat tööd tegema ei sunni.

Kuid see laisk ja kogu aeg kohal viibiv universumi

KUIDAS JOONISTADA
EIMISKIT – selles on käsiraamat.

vaakumi energia võib olla mõjutanud universumi arengut ning võib juhtida ka selle nüüdset paisumist. Nõnda määrab eimiski ehk vaakumi energia tegelikult universumi tuleviku.

Möödunud aastal avaldati maailma ühes tähtsamas teadusajakirjas Nature üks artikkel, milles kirjeldatakse muljetavaldavast katset. Teadlastel õnnestus esmakordselt vaakumist välja manada valgus. Nad mõtlesid välja kavala katseseadme ja püüdsid kinni mõned valgusosakesed footonid, mis vaakumist pidevalt ilmuvad ja sinna tagasi kaovad. Nõnda leidis tööstuse kvantmehaanika ennustus, et vaakum on täis osakesi, mis pidevalt plingivad olemise ja olematuse vahel. Teadlased unistavad, et ehk õnnestub nende meetodit rakendada näiteks kvantarvutite ehitamiseks. Või siis tumeenergia selgitamiseks.

Nõnda siis ilmuvad valguse osakesed ehk footonid välja ka kõigist ruumidest kõige tühjemas ruumis. Ilmuvad välja ja kaovad jälle. Loodus tühja kohta ei armasta. Kuigi inimsilm selliseid osakesi ei näe, suudab inimene neist mõelda ja isegi tõestada, et need on olemas. Nõnda valgustavad eimiskist välja vupsanud valgusosakesed meie mõistust.

LAULULUIK

Peep Veedla tekst ja pildid

Möödunud kuul juba rääkisime luigejuttu, kuid et luikede maailmast korralik pilt ette saada, võtame seekord ette **laululuige**. Tema on meie põhjanaabrite suur lemmik, Soome rahvuslind. Ja üks tõeline põhjamaa lind see laululuik ongi.

Öeldakse, et *luiged lähevad, lumi taga*. Laululuiged ongi need minejad. Lähevad talve veetma Kesk-Euroopasse. Ja kevadel jälle meilt läbi, põhja tagasi. Nende pesitsusalad asuvad alates Islandist, Põhja-Rootsist ja Põhja-Soomest kuni Vaikse ookeanini välja. Mis on see, mis tõmbab luiki nii kaugele põhjamaale? Fred Jüssi on

sel teemal mõtisklenud: „Oleme küll põhjamaalased, aga ometi tunneme rahutust, kui luiged kevadel Läänemere randu pidi põhja poole lendavad. Nad lähevad kuhugi järvedele ja soodesse, mis on veel põhjapoolsemad kui meie omad. Ju peab seal põhjas, kust puhuvad need külmad tuuled ja tulevad need valged ööd, siis olema üks miski, mis tõmbab. Olen seda miski oma arusaa-misi mööda otsinud Eestimaalt, arvanud leidnud olevat ja terahaaval tõeliseltki leidnud, aga Lapis sai selgeks, et põhjamaad ei maksa otsida parasvöötme-st. Siin seda ei ole, sest põhjamaa on ju põhjamaal...”

Kuna nende „lauluna” tuntud klu-kluutamine tundub nukratooniline, sõltumata aastaajast, on see inspireerinud paljusid luuletajaid kurvaimelisi ridu kirjutama.

Ometi on mõned laululiiged arvanud ka meilt leidvat seda, mida nad vajavad. Alates möödunud sajandi viimasest kümnendist hakkas igal suvel meile laululiigepaare pesitsema jääma ning nende arv aina kasvab. Kas see tähendab seda, et paari-kolmekümne aasta pärast on pesitsevate laululiikede arv niisama suur kui kühmnokk-liikede oma praegu, ei tea keegi. Igal juhul jääb mõnisada laululiike meile igal aastal ka talvituma. Nüüd, jaanuaris, on sobiv aeg need ilusad põhjamaalased kesktalvise veelinnuloenduse käigus üles otsida.

Eelkõige teame laululiiki siiski läbirändajatena. Alati on nad kevaditi ühed esimesed tulejad-minejad ja sügiseti viimased. Nii on see kestnud aastasadu ja alati on neid tuhandeid. Kuna nende „lauluna” tuntud klu-kluutamine tundub nukratooniline, sõltumata aastaajast, on see inspireerinud paljusid luuletajaid kurvaimelisi ridu kirjutama. Eriti hingeminevana mõjub Urmas Alenderi „Luigelaul”.

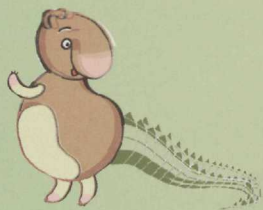
Kujundlikus kasutuses tähendab luigelaul kirjaniku või luuletaja, kunstniku või muusiku viimast tähelepanuväärset teost. Seega on igal loojal oma luigelaul. Igal liigil seda aga pole, eelmisel kuul ajakirjas kajastatud kühmnokk-liiged on peaaegu tummad.

Välimuselt eristab laululiike kühmnokkast kollane musta tipuga nokk ning sirge kael. Samuti saab neid kaht luigeliiki eristada ka sel ajal, kui nad veekogu põhjast toitu otsivad ja me veepinnal

vaid püstist tagumikku näeme. Nimelt on laululiigel ümar saba, millel ots oleks justkui ära lõigatud, kühmnokk-liigel aga on saba teravatipuline. Suuruselt on need linnud üsna võrdsed, kuid tiibade siruulatus on laululiigel isegi suurem. Tema on ka kõige kõrgemal – 8 kilomeetri kõrgusel – lendamas kohatud lind maailmas! Üksnes nii suur lind suudab seda. Suured linnud on ka pikaealised, vanim teadaolev laululiik on elanud 26 ja poole aasta vanuseks.

Praegu, keset talve, laululiiged väga laulumaiad pole, kuid juba märtsis, kui hakkavad tuhanded läbirändajad päralt jõudma, avavad need laululiikede ühendkoorid tõelise kontserdihooja. Nende trompetihääleid lauluhelinaid kuuleme nii õhust kui ka veest. Nii rannikul kui ka sisemaal üleujutatud põldudel ning järvedel. Tuhandetest kõridest korraga. See on ilus aeg!

TERE, LOOM!

Aleksei Turovski

DRAAKONID MEIE SEAS

Viimasel ajal on meie kandis hakatud lugu pidama idamaade kalendrist – eks vist ole peenem numbrite asemel kutsuda aastaid loomanimedega. Algava aasta looma – draakoni – kohta küsis Triibu-Liine onu Aleksilt, kas neid koledaid kihvalisi võib ka päriselt kohata.

Draco volans

Agas on palju loomaliike, kelle nimetustes on sõna „draakon” kajastunud. Näiteks Lõuna- ja Kagu-Aasias elutsevat umbes 20 cm pikkust lentsisalikku kutsutakse **Draco volans**, mis ladina keeles tähendab lendavat draakoni. Tiibu kui selliseid sellel lendaval draakonil küll pole ja ka tema lend pole korralikult juhitud nagu lindudel – enimini on see purilennukeid meenutav õhus lendlemine –, kuid fakt on see, et lentsisalik tunneb end õhus koduselt.

Mille abil ta siis lendab? Nimelt on lentsisaliku ribiotsad nii pikad, et ulatuvad tal külgedelt välja, ja neid katab nn lendamisnahk – umbes nagu nahkhiirtel. Ning kui *Draco volans* tõstab need ribid pikas reas pingule, siis moodustub 2 ümarikku, aga üsnagi pikka tiiba, tänu millele saab ta õhus lennelda.

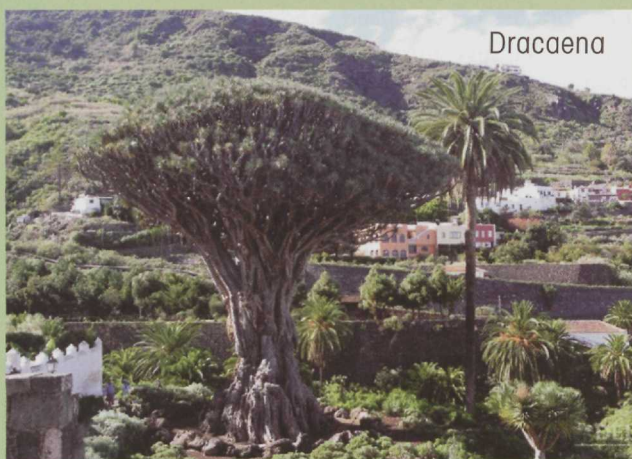
Draakoni nimest on tuletatud Aafrika ja Aasia troopilistel aladel kasvavate puude nimetused (*Dracaena*), mille sugulased on ka meil Eestis toataimedena populaarsuse saavutanud.

Draakoni nime on antud teistelegi taimedele ja meridraakonina (inglise keeles *sea dragon*) tuntakse ka **narmaskala** – merihobukese sugulast, kes elab Austraalia, Malaisia ja Uus-Meremaa vetes. Nad võivad tegelikult olla väga suured, kuid näevad välja nagu väikesed imearmsad draakonikesed. Nahanarmad kehal teevad nende välimuse eriti põnevaks – tegelikult saavad kalad just tänu neile narmastele end vetikate vahele suurepäraselt ära peita. Narmaskalad pole just kiired ujuvad ja neil on päris palju vaenlasi, nii et peitus pole nende jaoks mäng, vaid elu ja surma küsimus.

Draakoni nimi on antud veel inimesele ohtlikele parasiitidele. Tulidraakoniteks peeti piibliaegadel Kesk-Aasias ja Aafrikas elutsevaid rišta-nimelisi usse, kes võivad liikuda inimese naha all ja välja näha nagu veresooned – nii et päris hirmsad elukad.

Drakonoloogia on tegelikult põnev ala, kuid selge on see, et kõik müütides tegutsevad draakonid-lohed on inimese poolt leiutatud. Inimene loob kujundeid vastavalt oma oludele ja kujutlusvõimele.

Kas te aga teate, et meie suvine külaline – kiil – kannab inglise keeles draakonikärbse (*dragon fly*) nime? Nii et meil on suviti draakoneid jalaga segada!

Dracaena

Narmaskala

Päris draakoneid – selliseid, kes sülgaksid tuld, lendaksid, kuhu tahavad ja kavaldaksid nagu riualik lohe Smaug Tolkieni „Käabikus” –, looduses, tänu taevale, ei leidu.

Kolm oravat

Kristjan Rannaäär

Tornimäe Põhikooli 7. klassist

Kord asusid kolm eesti oravat elama Soome, täpsemalt Helsingisse. Esimene päev oli päris paha päev, sest toitu oli pargis vähevõitu ja vihma sadas ka. Esimene orav ütles: „Meil on siin linnas väga igav ja süüa on ka vähe.”

Peaorav oli Ülo ja ta kohus oli hoida silm peal toiduvarudel ning ta ütles: „Jah! Meil on ainult seitse käbi ja sellest jätkub ainult kaheks päevaks, kui Paksuke ei söö kolme käbi korraga ära.”

Paksuke oli, jah, paras ahnepäits ja ta oli tüse kah seetõttu.

Teine päev oli natuke parem, sest et nad nägid, kuidas üks pere tõi kuuse tuppa – hakkasid ju jõulud tulema, – pere kaunistas kuuske, millele pandi palju tulesid ja ehteid. Oravatel oli kõht nii tühi ja siis nad nägid allpool rippumas pähkli-kujulisi värvilisi põlevaid asju.

Mis te arvate, mis nad tegid? Muidugi tormasid nad neile oma pisikeste hüpetega lähemale – Paksu ees ja teised järel. Aga nad hammustasid kogemata ka üht elektrijuhet ja siis saabus kõikjale pimedus. Kuid oravatel valutasid kõhud sellest halvast söögist ja nad läksid kurvalt koju. Elektrit ei olnud, tuba oli pime ja külm ning koduigatsus vaevas oravate südameid.

Siis, kui juba elektrivool oli tagasi, tegid oravad teleka lahti ja kuulsid sealt sellist uudist: „Teisipäeva hommikul jäi 7000 Soome elanikku pimedusse, sest oravad närised elektrikaabli läbi.”

Oravad ise olid ju ka pimeduses olnud ja kahetsesid seda väga.

Selline oligi oravate seiklus Helsingis.

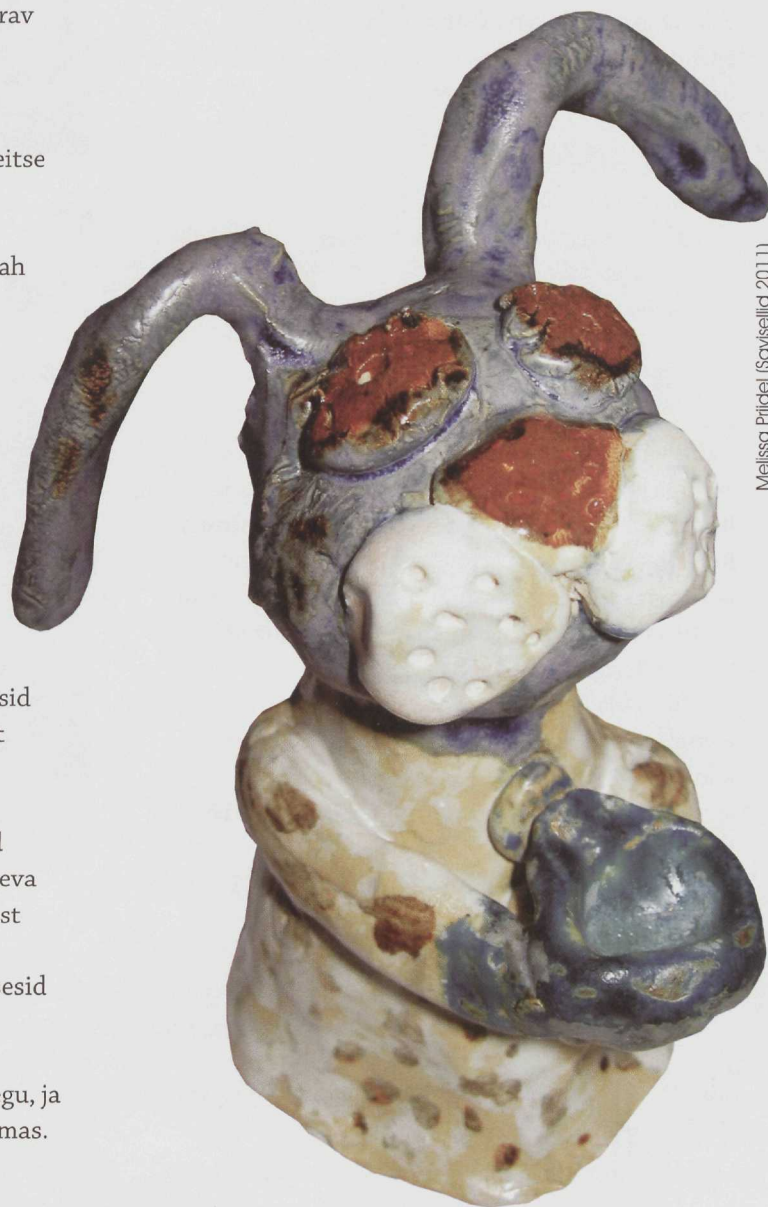
Kui nad veel elavad, siis nad kahetsevad oma tegu, ja loodame, et neil on selleks talveks toiduvarud olemas.

Lõpp hea, kõik hea!

JÄNESE UNISTUS

Mets on lumine ja härmas,
kuid jänkuke on ikka veel kärmas.
Ta otsib süüa nii metsast kui aiast,
kuid kindlasti mitte ei unista saiast.
Tal unistus on hoopis muu:
et oleks porgandist maja ja porgandist puu!

Sirle Anvelt Vöhma Gümnaasiumi 8. klassist

Melissa Pihelid (Saviselid 2011)

LAHE VAHETUND

Maire Sirel, tervisepsühholoog

Esmalt uusaastatervitus - LAHEDAT 2012ndat AASTAT!

Kuidas sellist soovi võiks mõista ja ellu rakendada? „Lahe” on ses mõttes lahedamast lahe sõna, et ta kannab eneses nii mitmeid häid tähendusi, olles sünonüümiks sõnadele **tore** ja **vaimustav**. Lahe tähendab ka **avarust** ja **ruumikust** ning olusid, milles on ruumi liikumiseks ja õhku hingamiseks. Sõnaga „lahe” tähistatakse kerget, mugavat, mõnusat ja vaba olemist, samuti midagi sellist, mis **karastab** ja **värskendab**.

Koolielus on selliseks tunniks arvatavasti **VAHE-TUND**, mil tuulutada saab nii klassiruumi kui ka ajusid, minnes õue värskesse õhu kätte ja pannes mõne hoogsa liikumismänguga vereringe aktiivsemalt tööle.

*Vahetund on lahe tund,
tahe tund ja mahe tund.
Tulgu taevast rahet, lund,
olgu väljas jahe tund –
meil on mahe vahetund!*

Leelo Tungal

Lahe vahetund teeb pea lahedaks! Igale koolitunnile ja muulegi pikemale istumisele võiks järgneda **liikumisrohke vaheldus – vähemalt 10 minutit kehalist aktiivsust**. Huvitav teada, et Soomes lähevad lapsed koolis vahetunni ajal õue värskesse õhu kätte, et üheskoos liikumismänge mängida või hüppenööriga hüpata.

Millega ja kuidas on sisustatud vahetunnid meil Eestis? Otsin sellele küsimusele vastust erinevate koolide näitel.

Vahetunnist Jõgeva Ühisgümnaasiumi õpilastega (3.B ja 6.B klass).

Vastuseid küsimusele - **MIDA MA VAHETUNNIS TEHA TAHAKSIN?**

„Mängida keksu, lauatennist, sulgpalli, jalgpalli, korvpalli, saalihokit, uisutada, mängida õues jooksumänge ja talvel lumesõda, rattaga sõita, joosta, ronida ...”

Vastuseks küsimusele - **MIDA MA VAHETUNNIS TEEN?** – tutvustasid 3.B klassi lapsed näitena ühte ideed - **isetehtud vahetunnitantsu**. Tantsu-aktiiv on 3 – 4

Poiste vahetunnitants

Tüdrukute vahetunnitants

õpilast, kes valivad muusika ja mõtlevad välja hoogsate liigutustega tantsu, harjutavad seda eelnevalt ise ja siis näitavad tantsu klassikaaslastele klassi ees ette. Ettenäidatud liigutusi matkides tantsib kogu klass. Tantsitakse oma klassiruumis. Seejärel jääb üle veel piisavalt aega, et minna kooli koridori kõndima, sõpradega juttu ajama ja muudki tarvilist tegema.

WINNIE THE POOH 3D

ALATES 3. VEEBRUARIST

„MARY POPPINS“

VANEMUISES

Foto: Alan Proosa

HEADLAPS

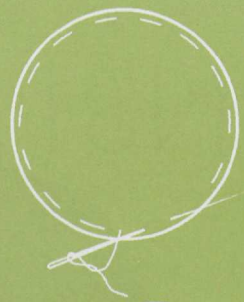
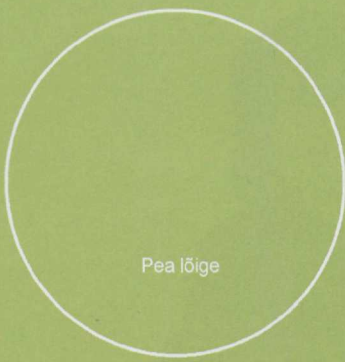

ESIMEST KORDA KINOEKRAANIDEL
EESTI KEELES JA 3D-FORMAADIS!

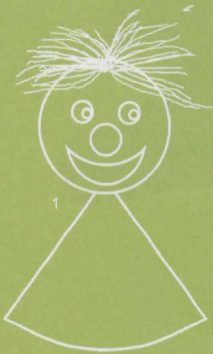
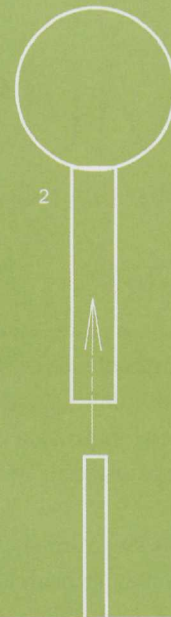
Disney

LÕVIKUN

Pea tegemine krookeniidi abil

Lully Gustavson

Kaunis jõulu-aeg ja lõbus aastavahetus on möödunud. Jaanuaris on ilm tihti kõledalt külm või kurvvalt lõrtsine, nii et pole tahtmist välja minna. Seda talveunest uinuvat loodust aknast vaadates tuleb sind nii mõnigi kord nährima väike nukruseussike. Siis meisterdagi endale suure naeratava suu, naljaka karvapallist nina ja toredate vabalt langeva paksu juukse-pahmakaga lõbus mehike.

Viltriidest lõika välja kaks kolmnurkset kehadetaili ja õmble nende küljed sämppestetega kokku. Pea lõika välja trikooriidest, kroogi selle serv, täida mahulise vatiiniga ja tõmba krookeniit kinni.

Õmble pea keha külge ja kaunistada nukke lillekeste, litrite või paeltega. Tee jämedast lõngast juuksed, kinnita silmad, nina ja hästi suur naerav suu. Selliseid nukke võiksid meisterdada mitu, sest nad on toredad kinkimisekski. Nad sobivad ka riputamiseks.

Oma nukule võid teha ka pikliku keha. Nii saad näpunuku, mis sobib ka pliiaatsile või pastakale kaunistuseks. Selleks lõika keha välja ristküliku-kujulisest viltriidest vastavalt pliiaatsi või sinu sõrme jämedusele.

Niisugusele nukule tee pea veidi väiksem.

Sellisele lõbusa näoga mehikesele otsa vaadates naeratad ka ise.

MUSTKUNST

Mustkunstnik **Ande**

MUSTKUNSTI

Kalamehe trikk

Kui jõulud ja aastavahetus olid selja taha jäänud, oli koolis peamiseks jututeemaks see, mida põnevat keegi vaheajal tegi. Loomulikult sõid kõik meeletutes kogustes piparkooke, avasid kingitusi ja vaatasid uue aasta ilutulestikke, ent tehti muudki. Näiteks Lembit käis vanaisaga kalal.

„Talvel? Kalal? Kas sul külm ei olnud?” imestasid klassikaaslased. „Kalal käies peab ju mitu tundi lihtsalt paigal istuma.”

„Kalal jah, jääaugust püüdsime,” seletas Lemps. „Kui soojad riided on seljas, siis pole väga hullu. Ja meil oli sooja teed ka.”

„Mõne kala ka saite?” uuris Kardo.

„Ikka,” kinnitas Lembit. „Mina sain ainult kaks, aga vanaisa sai terve ämbritäie. Ta on väga hea kalamees.”

„Nüüd ütled kindlasti, et ta püüdis nii suure kala, et te ei jõudnud seda koju tassida,” torkas Neve-Rever.

„Ei, seda mitte,” naeris Lembit. „Aga mu vanaisa on nii osav, et ta saab tavalise nõorijupiga ka kala kätte.”

„Mis mõttes?” küsisid klassikaaslased.

„Noh, paneb nõorijupi vette ja mõne aja pärast kala näkkabki. Mingit konksu või sööta ei ole vajagi.”

„See ei ole võimalik!” hüüatasid lapsed kooris.

„Kalamehed valetavad alati!”

„On-on,” kinnitas Lemps. „Ta õpetas mulle ka, aga mul õnnestus nõorijupiga ainult jäätükke välja tõmmata.”

„Et panid nõorijupi vette ja jäätükke ampsas sellest kinni?” ironiseeris Neve-Rever.

„Noh, umbes nii jah,” naeratas Lembit,

„Jäätükil pole ju hambaid!” nentis Sibülle ilmselget.

„Õige muidugi,” kinnitas Lemps. „Aga las ma parem näitan teile.”

Poiss laenas puhvetist veeklaasi koos jääkuubikuga ning otsis kotist jupi nõori. „Äkki tahab keegi ise proovida?” küsis ta klassikaaslastelt.

„No ma proovin,” astus Leiger lähemale. „Kuidas sa seda teed?”

„Noh, praegu on väga lihtne, sest sa näed, kus jääkuubik on. Paned nõori lihtsalt jääkuubiku peale, ootad natuke ja tõmbad nõori koos jääkuubikuga veest välja.”

Leiger prooviski, aga jääkuubik ei tahtnud kuidagi moodi nõori külge jääda. Rohkem edu ei olnud ka Neve-Reveril, Kardol, Sibüllel ega teistel klassikaaslastel.

Lõpuks võttis Lembit nõorijupi enda kätte tagasi: „Vaatame, kuidas mul õnnestub.”

Poiss asetas nõorijupi ühe otsa jääkuubikule. Teise käega tegi ta klaasi kohal ringjaid liigutusi, justkui võludes. Veidi aja pärast tõmbas Lembit nõori veeklaasist välja ja klassikaaslaste suureks üllatuseks oligi jääkuubik selle külge kinni jäänud. Kala poisil veeklaasist muidugi püüda ei õnnestunud.

Kuidas Lembit seda tegi?

Sel ajal, kui Lembit veeklaasi kohal ringjaid liigutusi tegi, puistas ta salaja nõori läheduses olevale jääkuubiku osale veidi soola. Kuna soolase vee jäätumistemperatuur on madalam kui puhtal veel, sulas soola läheduses jääkuubik hetkeks veeks, imbus nõori sisse, ning jäätus siis taaskord ära. Jäätudes jäigi nõor jääkuubiku külge kinni.

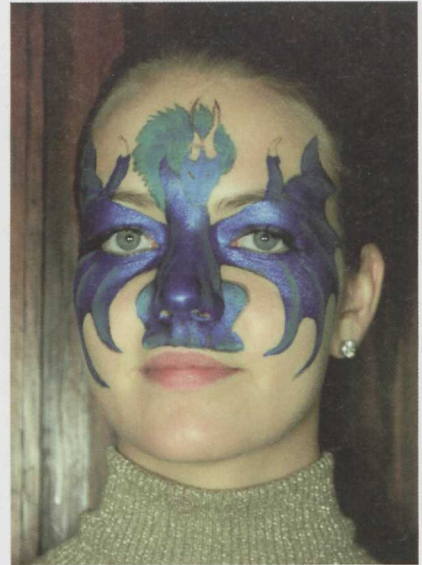
Selsamal põhjusel puistatakse ka talviti teedele soola – nii sulab jää sealt ära ning teed ei ole nii libedad.

Võta peenike pintsel, tee niiskeks ja joonista musta värviga piirjooned.

Võta sinine (või mõni muu, sulle meeldiv värv) ning värvi pintsliga draakoni tiivad, keha ja pea.

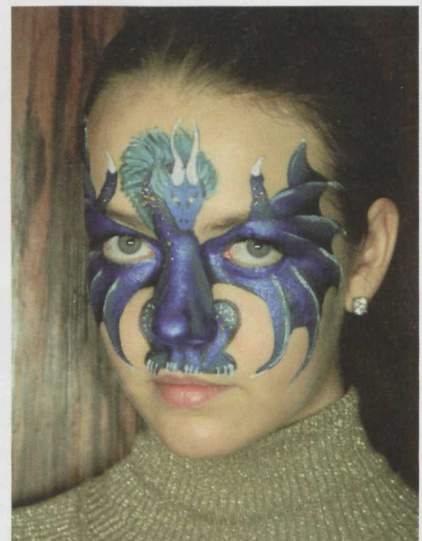
Võta rohekas värv või sega sellesama sinise sisse natuke kollast. Selle värviga toonita tiibade kõrgemaid kohti ja värvi ära draakoni lakk. Võid lisada laike ka draakoni keha kõrgematele kohtadele.

Võta valge värv ja kata peenikese pintsli abil sarved, triibuta tiibade kõrgemaid kohti ja toonita natuke juukselakka. Lisa täpikesi ka jalgadele.

Loputa pintsel ja tooni musta värviga sügavamaid kohti. Näiteks tiibadel lisa musta valge kõrvale. Et pea kehast eristuks, joonista piirjooned. Tee draakonile ka silmad ja ninatäpid.

Viimane lihv on taaskord sädelus. Tee väiksed sädelevad täpid draakoni kehale, natuke jalgadele ja mõni tiivale. Valmis! Nüüd õpi teda taltsutama, et vastvalminud draakon kohe tuld purskama ei hakkaks.

Väikese draakoni kodustamine

Iris Müntel

Uus aasta on käes ning Hiina kalendri järgi asub aastat juhtima taas kord loom, kes pole 11 aastat valitsenud. Kindlasti oled kuulnud 12-aastasest looma-aastate tsüklilist. Selle järgi vastab iga aasta erinevale loomale, kes „valitseb“ antud aastal. Tsükkel algab alati roti- ja lõppeb sea-aastaga.

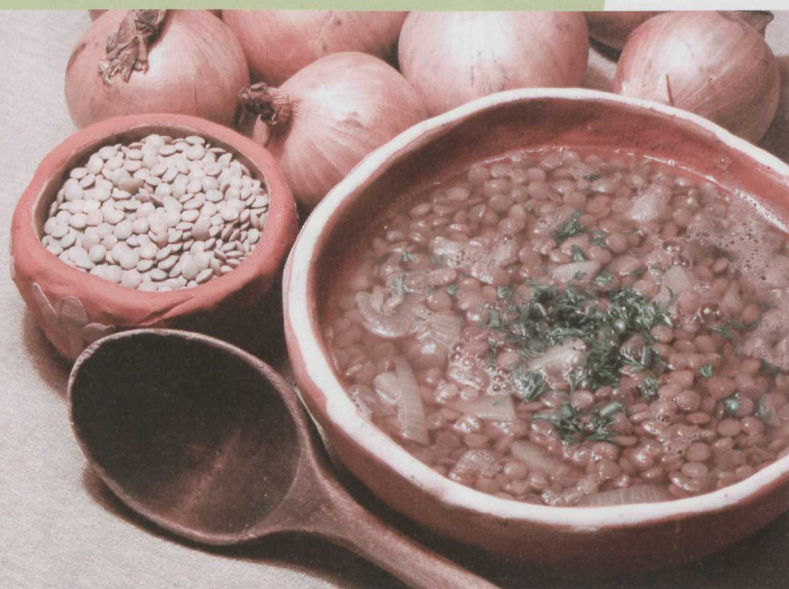
Legende on erinevaid, neist ühe järgi kutsus Buddha enne Maalt lahkumist kõik loomad enda juurde. Kohale jõudsid 12 ustavat: rott, pühvel, tiiger, kass, draakon, madu, hobune, lammast, ahv, kukk, koer ja siga. Nende järgi nimetaski Buddha aastad ning pani loomad kordamööda valitsema ja Maa eest hoolitsema. Nii nad seda vastavalt oma võimetele ja iseloomule teevadki. Arvatakse, et mõne looma aastal sündinud inimesed omavad valitseva loomaga sarnast iseloomu, nii et võtke pintslid kätte, väikesed draakonipoisid ja -tüdrukud, ning õppige maalima ja tuld purskama. Seda viimast siiski ainult õues olles. Valikut minu tehtud töödest saab näha aadressil www.irisgrimm.net

KOKKA ISE

Sandra Vungi retseptid ja fotod

Loodan, et teie uus aasta tuli säraküünalde särinal ja maitsvate toitute saatel oma kallite lähedaste seltsis. Seekordses sööginurgas pakun teile kahte kõhule kergemat retsepti, mis kindlasti kuluvad pärast rammusaid pidusööminguid marjaks ära.

Lihne läätsesupp

Mäletan, kuidas hästi väiksena lugesin ühest muhedast raamatust, kuidas vaesemat sorti perekond tegi endale õhtusöögiks läätsesuppi ja pärast seda on mul alati isu olnud selle supi järele. Läätsed on väga valgurikkad, nagu ka herned ja oad. Ka vanad eestlased sõid palju läätsi, kuid kartuli tulekuga jäi läätsede osakaal menüüs kahjuks vähemaks. Läätsed asuvad kauplustes tihti samas riiulis kus oad-herned.

Vaja läheb:

- 250g läätsi
- 1 sibul
- näpuotsatäis pipart
- 2-3 köögiviljapaljongi kuubikut
- 1-2 kartulit
- umbes liiter vett
- värsket peterselli
- paar küüslauguküünt

Kui vesi on keema tõusnud, lisa läätsed, tükeldatud sibul, küüslauk ja kartulid, paljongi kuubikud ning natuke pipart. Keeda, kuni läätsed on paisunud ja pehmed (umbes 30 – 40 minutit). Kaunistamiseks ja maitse lihvimiseks sobib ideaalselt tükeldatud värsket petersell, mille võid lisada lõpus.

Värvikirev värsket salat

Kunagi kasutasin punast peakapsast ühes ahjuhautises, kus ta rõõmsalt kõik ülejäänud köögiviljad ka punaseks värvis. Teised küll võõrastasid, aga mina sõin suurima heameelega. Siin värskes salatis on aga seda kapsast natuke kindlam kasutada. Kas teadsid, et peakapsas on rohkem kaltsiumi kui piimas?

Vaja läheb:

- väike punane peakapsas
- 1 suur paprika
- natuke tükeldatud värsket peterselli
- 1 supilusikatäis sojakastet
- 2 supilusikatäit (oliivi)õli

Lõika kapsas ja paprika õhukesteks ribadeks. Lisa tükeldatud petersell. Sega koostisosad ning vala üle sojakastme ning oliiviõliga.

MITTE MÖHKUGI EI SAA
ARU. SAAGISIN LAUAL
ÜHE NURGA ÄRA, JA
NÜÜD ON
LAUAL ...
.....

					Ülle	liiklus- õnnetus	pehmed mööbli- esemed	Rooma vene keeles	riik Euroopas
					Silvia Rannamaa jutustus				
					hotelli luksus- number				
					naiseks võtma				
					kaalium				
								amper	
								kurgu- mandlite põletik	
			tee- käänak						
			Iraani rahaühik						
ööлинд	Konrad aasta	talupojalt nõutav maks	Kas ...						
Joonas	Albert Einstein	Urmas Alender	või lahti?						
					vanus				
					kõrge nelja- tahuline kivisammas				
südakuu, näärakuu								triibulise tagumikuga Aafrika loom	
sedasi, sedaviisi									
sent	Albert	lühi- ajaline vangistus	Amedeo Modigliani			Ivan Orav			
Bruno	mitme- päevane võidusõit		Hieronymus Bosch						
			Kaarel Eenpalu			Nicole Kidman			
			Ita Ever						
riik Aasias		Kambodža rahaühik				maja soojen- daja	tähestiku esimene täht		
samuti		sadama- sild							
kesk- aegne keemia							aar		
							Ingrid Rüütel		
Eri ... dirigent			hobuse- raua- kujuline täht	laev inglise keeles					
				Siiri					
autasu eduka õppimise eest									

MÕISTATA

VÄIKE JANUARIIN

#34
12.2011

Lembitu mõistatus

Kätte jõudis uus aasta ning nagu igal aastavahetusel, valmistas Lembitu vanaema Eleanore sel puhul maitsva koogi.

Retseptis oli kirjas, et vaja läheb üks liiter jahu, ent vanaemal oli käepärast ainult üks viie- ja üks kolme liitrine anum.

Kuidas vanema nende abil täpselt õige koguse jahu välja mõõtis?

Eelmine mõistatus

Eelmise mõistatuse lahenduseks on, et järgmine number oleks 1113213211.

Iga järgmise numbriga saab, kui lugeda eelmine number sõnadega välja ning panna see siis numbrite abil kirja. Nii otigi eelmisel real "üks üks, üks kolm, kaks ühte, kolm kahte, üks üks," mis numbritega kirjutatult ongi 1113213211.

Seekordse vastuseni jõudmiseks on aega terve kuu - lahendus koos uue mõistatusega ilmub järgmises ajakirjanumbris.

www.MaagilineMaailm.net

Mõistatuse koostas Ande

1. **Laululuige kõrguselennurekord on**

- a) 8 meetrit
- b) 800 meetrit
- c) 8000 meetrit

2. **Draco volans on**

- a) meresisalik
- b) lendsisalik
- c) draakonipuu

3. **Meridraakonit kutsutakse ka**

- a) narmaskala
- b) krokodilli
- c) hiidlesta

4. **Teleseriaali „Nöbinina“ aluseks oleva raamatu autor on**

- a) Raivo Järvi
- b) Kristiina Kass
- c) Andrus Kivirähk

5. **Maailma kõige pikaküünelisema naise sõrmeküünete üldpikkus on üle**

- a) 6 cm
- b) 60 cm
- c) 600 cm

6. **Maailma pikim kass (Guinnessi rekordite raamatu andmeil) on**

- a) Stewie
- b) Bowie
- c) Leuwie

7. **50ndate aastate lõpus Inglismaal tedideks nimetatud noori kutsuti Eestis**

- a) hulgusteks
- b) lõngusteks
- c) tuhnusteks

Vastused leiate samast ajakirjanumbrist.

Õigete vastuste saatjate vahel loosime välja lähedaid auhinnaraamatuid!

Ootame vastuseid hiljemalt 5. veebruariks 2012! Interneti teel vastajatel palume juurde lisada ka oma TAVApost'i aadress!

Kullio maja suumgõitusest 2011

Paetiseeris **Jüri Paet**

VÄRSKEID PAETISME

Šotis ei ole seelikukütte, on vaid seelikus kütid.

Pessimist näeb ka optimistis pessimisti.

Osav poliitik meenutab muinasjutuvestjat.

Kui inimene sureb lollina, milleks siis üldse õppida?

Rahatut meest võivad ainult koerad armastada.

Kaevur peab seisma kahe jalaga kindlalt maa all.

Ülekäte läinud last on kasvatatud üle jala.

Võiksin pruudile tähed taevast alla tuua, kuid kardan kõrgusi.

Kõigi maade proletaarlased, virisege!

Miks on müügil ainult säästupirnid, aga säästuõunu ei ole?

KUIDAS TEHA VAHET JÕULUVANA JA KURIKAELA VAHEL?

Kuidas teha vahet jõuluvana ja kurikaela vahel?

Jõuluvana siseneb täis kotiga ja lahkub tühja kotiga. Kurikael siseneb tühja kotiga ja lahkub täis kotiga.

Jõuluvana jätab põrandale hulganisti jälgi.

Kurikael endast jälgi maha ei jäta.

Jõuluvanal on sukad jalga tõmmatud. Kurikaelal on sukk pähe tõmmatud.

Jõuluvanal on mantlivöö vahel vitsakimp, kurikaelal püstolitaoline ese.

Jõuluvana palub pererahval salmi lugeda. Kurikael laseb peo peale raha lugeda.

Jõuluvanal on valehabe. Kurikaelal piimahabe.

Jõuluvana abilised on päkapikud. Kurikaelal pikad näpud.

Jõuluvana lubab järgmisel aastal uuesti tulla. Kurikael lubab veel samal aastal tulla.

Jõuluvana soovib lahkudes rahulikult jõule. Kurikael annab lahkudes rahulikult vastu lõugu.

NAERU-USS

*

Vanatädi jõuab ähkides bussipeatusse ja küsib seal seisvalt Jukult: „Poiss, ega sa ei näinud, kas üheksakümmend kaheksa on juba läinud?“

„Oi, tädi, üheksakümne kaheksandat pole mina oma silmaga näinudki! Aga seda tean ma kindlalt, et äsja sai mööda kahe tuhande üheteistkümnes!“

*

Kuidas kutsutakse seda, kes hommikust õhtuni istub arvuti ees ja surfab internetis? On päris ükskõik, kuidas sellist inimest kutsuda – ta ei kuule niikuinii!

*

„Räägitakse, et tänapäeva noored ei usu mitte midagi ega mitte kedagi. Mida sina sellest arvad, Juku?“
„Ma ei usu seda!“

*

Sõber küsib Jukult: „Kas ma olen sulle juba rääkinud seda anekdooti, mille ma ise välja mõtlesin?“
„Kas see on naljakas?“
„Jah, väga!“
„Siis pole ma seda sinu suust küll kuulnud!“

Rahumäe Põhikooli kunstipõllaste näituseilt

*

„Tead, eile peol ütles üks tüdruk mulle, et ma olen ilus, tark, vaimukas ja erakordselt hea tantsija!“ hoopis sõber Juku ees.

Juku vangutab pead: „Jah, ma olen enne ka kuulnud, et tüdrukud on head valetajad, aga see pidi ikka eriline valevorst olema!“

*

Esimeses tunnis märkab õpetaja, et Juku on tukku-ma jäänud ja tõstab häält: „Juku, kas sul häbi pole – õppimise ajal pole viisakas tukkuda!“
Juku avab silmad ja toriseb: „Ei tea, kes siin õppinud on!“

*

„Õpetaja, õpetaja, üks suur poiss käskis mul põrgusse minna!“ kaebab väike Juku õpetajate tuppa tulles klassijuhatajale.
„Ja mida sa siis tegid?“
„Tulin kohe siia õpetajate tuppa!“

*

Juku hilineb tundi ja õpetaja pahandab: „Miks sa, Juku, jälle nii hiljaks jäid?“

„Õpetaja, ma kukkusin trepist alla!“ teatab Juku.
„Ja selleks kulus sul tervelt pool tundi?“

*

Telefon heliseb ja Juku võtab toru.
„Tere, kas ma räägin Juku perega? Olen nimelt tema klassijuhataja.“
„E-e-ei,“ pomiseb Juku vastuseks. „Meil pole üldse telefoni!“

*

„Juku, kas see vastab tõele, et teil kodus peseb nii nõusid kui ka põrandaid alati isa?“
„Nii see on!“
„Aga sina ja ema?“
„Ei – meie peseme ennast ikka ise!“

Vanemuise suured suhkrutükid teevad elu magusamaks

Mis õnnelik lapsepõlv see on, kui isal pole oma töö kõrvalt aega lastega tegelemiseks ja ema on kimpus koduste tegemistega? Londonis Kirsialleel elava Bankside pere omavahelised suhted on täiesti sassis ning ehkki Jane ja Michael pole üldse pahad lapsed, ei pea ükski lapsehoidja nende majas kuigi kaua vastu. Kuid ühel päeval ilmub majja kummaline noor daam nimega Mary Poppins, kes isa-ema meelest ajab esialgu elu veel segasemaks, aga peatselt ei saa Banksid enam hakkama hoidjata, kes ka kõige keerulisemates olukordades ja kõige igavamate tööde juures oskab leida suhkrutüki, mis teeb iga pipratera magusaks. **P. L. Traversi** raamatuid Mary Poppinsist on armastanud mitme põlvkonna lapsed, ning **Richard M. Shermani**, **Robert B. Shermani** ning **George Pilei** ja **Anthony Drewe**'i muusikal teeb selle vahva võluvõimetega lapsehoidja lähedaseks nii laste kui ka isade-emade südametele. „**Mary Poppins**” esietendus Vanemuise teatris jõulukuul nii Tartus kui ka Tallinnas, ja kõiki esietendusi saatis rõkkav aplaus. Nimiosalist kehastavad **Hanna-Liina Võsa** ja **Nele-Liis Vaiksoo** said suurepäraselt hakkama Jane'i ja Michaelit kehastavate **Kristiina Raahel Uiga**, **Karoliine Pärliini** ja **Laura Danilase** ning **Kaspar Kiisa**, **Mihkel Känu** ja **Alger Ahuna** „dresseerimisega”.

Muusikali lavastas **Georg Malvius** Rootsist, kostüümid mõttes välja **Ellen Cairns** Šotimaalt, koreograafitöö tegi **Cedric Lee Bradley** USA-st. Kuid ega kõike saanud välismaalaste hooleks jätta: dirigendid on ikka meie oma **Tarmo Leinatamm** ja **Lauri Sirp** ning ka kunstnikuna tegutses eestlane **Iir Hermeliin**. Aga mis seal ikka jutustada: mine aga ise teatrisse ja vaata ise, missuguseid suhkrutükke Mary Poppins publikule pakub!

Lotte koos kuukiviga koju!

Paljude laste lemmik, Leiutajatekülas elutsev koer Lotte ilmus suvel kinoekraanidele uues ekraaniloos „**Lotte ja kuukivi saladus**”, mis sai 65000 vaatajaga viimase nelja aasta kõige populaarsemaks eesti-maiseks filmiks. Kõik, kes oleksid soovinud Lottet, Klausit ja kolmekõrvaliste kuujäneste seiklusi veel ja veel vaadata, võivad nüüd rõõmustada: jõulukuul alguses jõudis poodidesse „**Lotte ja kuukivi saladuse**” DVD, mida võib julgelt kinkida paljude maade lastele: subtiitrid on filmil eesti, vene, prantsuse ja inglise keeles. Plaadil on lisaks filmile ka Eesti Vabariigi 90. sünnipäevaks valminud „**Leiutajateküla lood**”. **Janno Põldma**, **Heiki Ernitsa** ja **Andrus Kivirähki** loodud kuukivi-film on praegu välismaal inglise keelde dubleerimisel ja küllap leiab peatselt sõpru ka mujal maailmas, meie aga saame teda DVD-lt vaadata kas või seitse korda järjest.

UUDISED

Ilusad inetukesed ja lõbusad röövlid

Esietendus 13. detsembril kl 13
Lavastaja Vallo Kirs, kunstnik Jaanus Laagraküül
Oma tulekust palume teatada hiljemalt 12. detsembriks
kassa@ugala.ee, tel 433 0777
Kutse kehtib ainult esietendusele 13.12.2011
Ugala

Viljandi Ugala teater tõi talve haku lavale kaks põnevat tükki: kõigepealt jõudis publiku ette **George Stilesi** ja **Anthony Drewe**'i muusikalise seiklustoo „**Inetu**”, mille aluseks on küll **Hans Christian Anderseni** muinasjutt „**Inetu pardipoeg**”, kuid lavastus kõneleb ennemini noori kui mudilasi. Eks ole ju mõnigi noor inimene end tundnud teistest erinevana ning seepärast pidanud üle elama suurt hingevalu! Vaimukas muusikalavastuses osalevad TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia teatrikunsti tudengid, keda juhendasid Ugala muusikajuht **Peeter Kononov**, jazzmuusik **Themuri Sulamanidze** ja koreograaf **Oleg**

Titov. „**Inetu**” lavastas **Kalju Komissarov** ja kunstnikutöö tegi **Krista Tool**. Teine Ugala uuslavastus sobib vaatamiseks ka kõige noorematele. Norra kirjaniku **Thorbjørn Egneri** muinasjutu „**Kardemoni linna röövlid**” dramatiseeris ja lavastas **Vallo Kirs** ja vahvas röövliloos teevad kaasa teatri-tudengid **Artur Linnus**, **Rait Ünapuu**, **Tanel Kadalipp**, **Maaja Hallik**, **Marika Palm** ja **Jaana Jaago**. Lõbusas ja laulumais linnamelus saavad osaleda ka vaatajad: tund aega enne etendust avanevad teatri fuajees Kardemoni linna väravad.

NÕIANEIU NÖBININA VÕLUB VAATAJAJAID

9. detsembri õhtul, mil väljas oli väga tuisune ja kole ilm, valitses ETV esimeses studios soe ja suvine õhkkond.

Võib-olla oli tegu nõiatembuga, sest just sel päeval toimus uue lastelavastuse „Nöbinina“ esilinastus.

„Nöbinina“ telelavastuse aluseks on **Kristiina Kassi** lasteraamat „Nõianeiu Nöbinina“. Lavastajaks on **Elo Selirand** ning Nöbinina mängib **Mari Pokinen**.

Lugu räägib nõiatüdrukust, kes eristub teistest nõidadest selle poolest, et tal on hea süda. Ta õpib halvemaks saamise nimel nõiakoolis, kuid ka seal kukub tüdruk läbi, sest on liiga päikesepaisteline tegelane. Edasi satub nõianeiu inimeste sekka ning seal ootavad teda ees juba hoopis teistmoodi seiklused...

„Nöbinina“ algust sai esmakordselt näha ETV-s esimesel jõulupühäl, kuid jaanuarist alates võime lavastust näha igal laupäeval.

Esitasin nii peaosatäitjale Marile kui ka lavastajale Elole paar küsimust.

Mis tunne on olla Nöbinina?

Mari: Väga armas ja õpetlik. Väike nõianeiu on väga

armas tegelane ning kui Nöbininaks kehastuda, siis tuleb ka endale hästi ilus tunne peale. Sellised asju, mida Nöbinina ette võtab, võiks iga inimene ju oma elus otsida, ja eks tegelikult otsibki. Ja ma olen tänu sellele tegelasele palju targemaks saanud.

Mida võib see telelavastus tähendada laste jaoks?

Mari: Ta võiks pakkuda lastele sama, mida pakub mulle. Näiteks kas või fantaasiat ja armastust.

Elo: Nöbinina on nagu iga teine laps, kes armastab teha koerusi, kuid tegelikult on hea. Arvan, et temast võib saada kõige parem sõber sellele, kellel sõpru pole.

Milline „Nöbinina“ tegelane iseloomustab kõige enam teid ennast?

Elo: Lavastuses on kolm tegelast, kes on minu moodi. Üks on Nöbinina ise, teine on üks õpetaja, kes on vahel veidi kuri, aga tegelikult päris heasüdamlik, ja siis on seal veel Pierre, kes on raamatukoguhoidja. Pierre armastab tohutult raamatuid ja suuri asju.

Esilinastusel käis Anna-Maria Uulma Saue Gümnaasiumist

Fotod: Ulo Josing

MIDA ARVAB TELELAVASTUSEST RAAMATU „NÖIANEIU NÖBININA“ AUTOR KRISTIINA KASS?

Ma olen näinud alles kahte esimest Nöbinina osa, ja peale nende klippe, mis on internetis üleval. Nende põhjal on tegelaskujud küll väga lähedad, aga päris sellised muidugi mitte, nagu mina neid juttu kirjutades ette kujutasin. Aga eks igal lugejal, illustraatoril ja lavastajal on tegelastest oma nägemus.

Mari Pokinen on väga armas, väikest kasvu ja sillerdava lauluhäälega, nii et sobib Nöbinina osasse justkui soolatüügas nõiamoori nina otsa. Ma pidin netist järele vaatama, missugune ta päriselus välja näeb, sest algul nägin teda ainult võtetest tehtud videol. Juustest oleksin teinud filmi jaoks veidi metsikumad, leegitsev-punased, ta tumedad kulmud oleksin juustega sama tooni värvinud ja nina oleksin tedretäppe täis joonistanud. Aga arvatavasti on Maril ainult hea meel, et mind ei lastud sinna grimmitooli tema kallal vusserdama. Niimoodi on ta ka õige nõialik!

Kas oleksid ise ka tahtnud telelavastuses mängida?

Vaat Nöbinina osa olekski olnud seal kõige toredam mängida! Oleksin lendamise ära õppinud! Ma küsisin esietendusel Marilt, mis oli seal võtetel kõige lähedam, ja ta vastas, et lendamine. Kuigi tegelikult kardan ma natuke kõrgust. Näen juba vaimusilmas, kuidas ma seal kõrgel trossi otsas paaniliselt röökima kukun, vastu majakorstnat pörutan ja mõned kondid murran. Kellele seda vaja!

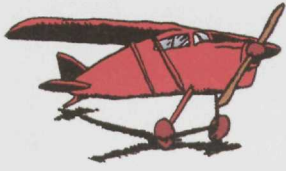
Koos emaga oli esilinastusel ka Kristiina Kassi tütar Liisa, kelle muljed on sellised:

„Nöbinina on täitsa tore tore raamat ja ma olen õudselt uhke oma ema üle. Filmis oli mu lemmik perekond Puntide ema, kes kiljus: „Miiis mõttega!“ Ja muidugi Nöbinina oli ka täitsa tore. Ja see lehvivate juustega konstaabel, kes Nöbininasse ära armus. Seda raamatus polnud. Nöiakooli õpilased ja õpetaja olid ka lähedad. Ainult et nöiakooli õpilased oleks võinud ikka midagi rääkida.”

Selline nägi Nöbinina välja Kristiina Kassi illustratsioonil, mis ilmus soomekeelse järjejutu juures Hyvinkää ajalehes Aamuposti aastal 2000.

KRIS & TOMMI

BY TH. SCHELEVE '11

Schele '11

Väikest Simbat näidatakse
esmakordselt maailmale

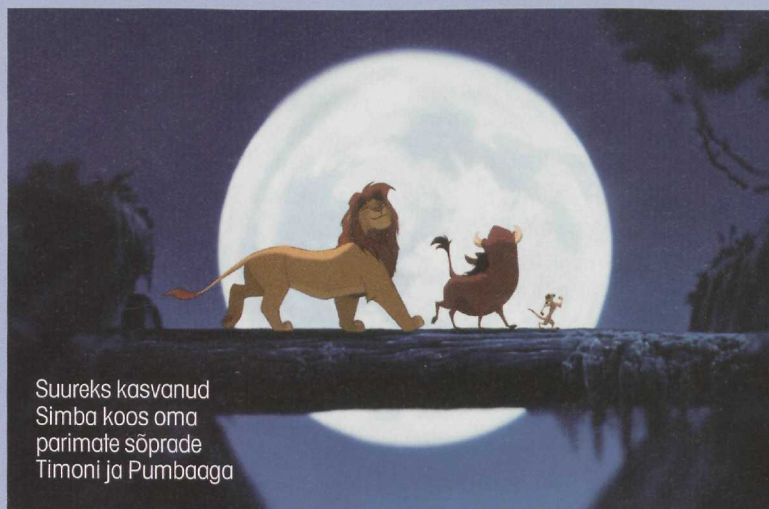
KINOÜDISED

KÕRGEST SOOST KASLANE JÄLLE SUUREL EKRAANIL

Jõulud said ühele poole ning uus aasta toob uued filmielamused, mida lihtsalt peab nägema suurel kinolinal. Üks eriti suur selline ootab kohe varsti ühe uues kuues vanema filmi näol. **Disney studios** on valminud tänaseks rohkem kui poolsada täispikka joonisfilmi, mill seast kõige tuntumateks on ilmselt „Lumivalgeke ja seitse põialpoissi” ning „Lövikuningas”, mille alusel tehti omal ajal paar järge, seriaal ning ülimalt edukas muusikal. Eelmisel sügisel, 17 aastat pärast esilinastust, jõudis aga „**Lövikuningas**” uuesti Ameerika kinodesse, vallutades täiesti uue filmisõprade põlvkonna, kes said võimaluse loole kaasa elada esmakordselt suurel ekraanil ja pealegi veel uhkes 3D-s.

„Lövikuningas” jutustab noorest lövikutsikast nimega Simba, kel on õnn olla sündinud siia ilma austatud ja armastatud kuninga Mufasa pojana. See aga tähendab, et ühel heal päeval saab kuningas ka temast endast. See aga ei mahu kuidagi pähe Simba kadedale ja alatule onule Scarile, kes teeb midagi koletut selleks, et ise koos oma vastikutest hääänidest kannupoistega võimule pääseda. Tulevane kuningas peab kiiresti suureks kasvama, et ellu jääda ja asuda kohale, mis õigusega talle kuulub.

Tagantjärele tundub eriti naljakas, et „Lövikuningas” polnudki alguses üldse selle filmi pealkiri. Selleks pidi saama seiklusi lubav „Džunglikuningas”, aga mingil hetkel sai keegi filmi kallal töötanud sadadest inimes-

Suureks kasvanud Simba koos oma parimate sõprade Timoni ja Pumbaaga

test teada, et lõvid ei elagi üldse džunglis. Oleks olnud üsna piinlik, umbes nagu „Kõrbe jääkaru” või „Polaarpaavian”. Samuti ei pidanud filmis alguses olema kõiki neid tuntud laule, sest lugu pidi olema üsna tõsisel toonis, peaaegu nagu dokumentaalfilm.

Esimest korda jõuab film kinolinale eesti keeles, aga kes on meie ilusas emakeeles andnud oma hääle Simbale, Mufasale, Timonile, Pumbaale, Zazule ja kõigile teistele, see jäägu juba avastamiseks kinos, kui kõiki neid seiklusi põrutavas 3D-s nautima asute. Kohtumise- ni kinos!

Kinokuju

Nimi: Sandra Mais
Elukoht: Tallinn
Kool: Lilleküla Gümnaasium
Vanus: 13

FILMID, VÕRKPALL JA GAIDITÖÖ

Sandra Mais on tüdruk, kellega kohtusin Pimedate Ööde Filmifestivali PÖFF ajal. Nimelt oli tegemist noore neiuga, kes oli valitud PÖFFi alafestivali Just Film filme hindama. Kolmeteistkümneaastaselt Pöffi filme hinnata on kindlasti väga suur saavutus, sest konkurents Just Film žüriisse on väga tihe. Samas on uhiuusi filme vaadata ja hinnata vägagi põnev! Aga nüüd mõned küsimused Sandra Maisile, kes oligi selleaastase Pöffi alafestivali Just Film Laste- ja noortefilmi žürii üks liikmetest.

Kuidas sa üldse Just Filmini jõudsid ja siis žürii liikmeks said? Räägi natuke oma tegevusest.

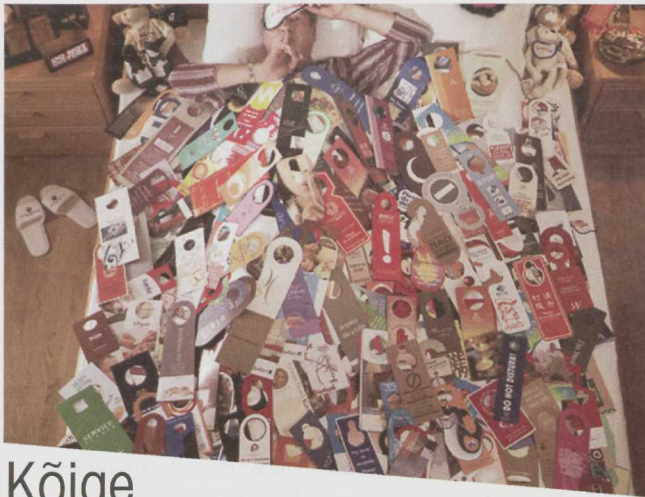
Kui rääkida sellest, kuidas ma Just Film žüriisse sattusin, siis ausalt öeldes algas see ühest eesti keele tunnist. Meie eesti keele ja kirjanduse õpetaja Edward Kess ütles, et on tulemas Eesti suurim laste- ja noortefilmi festival, ja kui oli ära mainitud, et sellel festivalil osaledes ei pea sa nädal aega koolis käima, olid kõik nii ärevil, et ei suutnud isegi tunnist edasi minna. Ja siis rääkis õpetaja meile sellest natuke lähemalt. Õhtul koju jõudes oli mul pea nii mõtteid täis, et mul oli peaaegu meelest läinud, et peaksin festivalile pääsemiseks endast Just Filmile väikese jutukese koostama ja ühe traileri ära vaatama. Õnneks tuli see mulle meelde, enne kui oli hilja. Tuletasin sama asja meelde ka Kirkele ja Jürgenile, kes on mu klassikaaslased. Igatahes saatsin oma avalduse Just Filmile ära ja juba järgmisel päeval sain kirja, et olen žüriisse välja valitud. Ka minu järgmisel päeval sain kirja, Jürgen pääsesid koos minuga edasi ning muidugi läksime seda uudist kohe ka õpetajale pajatama. Peab ütleva, et ta oli meie edu üle väga õnnelik. Kahjuks küll Kirkest žürii liiget ei saanud, aga tema sai kriitikuks, mis oli ka väga suur asi. Esimese asjana oli meile mõeldud koolitus ning pärast seda, 17. novembril, saimegi hakata filme vaatama.

Kõik kinofilmid, mida vaatasin, olid ülihead, ma ei saa kohe ühtegi halba sõna öelda. Just filmižürii pidi läbi vaatama 13 lastefilmi, mida me Jürgeniga ka tegime. Mina vaatasin kokku üle 20 filmi ja kuna iga film oli nii huvitav, siis tuli tahtmine neid ikka ja jälle näha ning lõpuks vaatasin neid filme lausa silmad punnis peas. Lõpuks ei saanud ma enam arugi, et aeg oli juba hiline ja et pidin koju minema.

26. novembriks pidime aga ühiselt välja valima aga oma lemmikfilmi, milleks sai „Punane koer“, sest oli nii südamlük, kaasahaarav ja tore. Ei maksa arvata, et Sandra ka argipäeviti ainult filmide vaatamisega tegeleb – kaugeltki mitte. Suur tükk Sandra ajast kulub võrkpallimängule ja gaiditööle. Võrkpallitreennis käib ta juba neli aastat Lilleküla kooli klubis „Täheke“. Tema treeneriks on Jaan Prass ning oma klubi soovitab Sandra kindlasti kõigile neile, kes tahavad tulevikus võrkpalliga tegelema hakata. Muidugi ei tea tüdruk ise, kas ta tahab tulevikus justnimelt võrkpalluriks saada, aga eks tal ole aega selle üle veel aru pidada. Gaidlus on aga hobi, millega Sandra tegeleb juba kolm aastat ning tema sõnul on tegu ühe hästi huvitava mänguga. See on noorte jaoks põnev ja mitmekesine võimalus vaba aja veetmiseks. Gaiditöö arendab tütarlapsi mitmekülgsusteks isiksusteks, õpetab neid arvestama teistega ning kujundab neist väärtuslikke ühiskonnaliikmeid.

Lõpetuseks ütleb Sandra veel: Kõik, kellel on huvi Just filmi vastu ja kes tahaksid proovida filmide vaatamist festivaližüriis, peaksid kindlasti järgmisel aastal sellesse žüriisse kandideerima!

Sandraga vestles Anna-Maria Uulma Saue Gümnaasiumist

Kõige rahuarmastavam mees

Eks nii mõnigi väsinud rändaja armasta rahu ja vaikust. Mõned vaikusesõbrad suunduvad sügavasse laande, mõned aga hoopiski hotellidesse. Kõige suurem rahuarmastaja näikse olevat aga SEE MEES, kes on hotellitubadest kaasa toonud terve tootäie "Palun mitte segada!" (Do not disturb!) ukselipikuid.

SIIT JA SEALT

Kas keelt saab kerra tõmmata?

Keel on inimese abiliseks nii süües kui ka kõneldes. Kui mõni inimene kipub liiga palju teiste saladusi välja lobisema, siis soovitatakse tal keelt hammaste taga hoida. Ega see ju väga raske olegi, kui sul on suus tavaline keel. Puuduvad aga andmed selle kohta, kas ka ameeriklanna **Chanel Tapper** suudab kerra tõmmata ja hammaste taga hoida oma keelt, mille pikkuseks on **9,75 sentimeetrit**. Vene vanasõna ütleb, et keel viib Kiievisse – Chaneli aga viis ta pikk keel hoopis Guinnessi rekordite raamatusse. Teadaolevatel andmetel on see naisekeelte klassi maailmarekord!

Iga viiul lõua alla ei passi!

Viiulimäng võib olla vägagi võluv, kui seda pilli mängib õppinud muusik. Oleks aga huvitav teada, kelle lõua alla mahuks kaunis viiul, mis valmis kaheteistkümneme Saksa meistri kätetööna **Markneukirchenis**? Instrumendil on laiust 1,45 meetrit, pikkust 4,28 meetrit ja kaalu üle 100 kilogrammi. Aga kui ta ikka ükskord õige mehe kätte satub, siis hoidkem alt!

Kas tõesti ainult üheksa rohtu?

Vanarahvas arvas, et koera keelel on üheksa rohtu – ilmselt desinfitseerisid koerad vanal ajal haavu paremini kui keegi muu. Guinnessi rekordite raamatusse kantud **pekingi paleekoer Puggy** oleks vist olnud vana aja tohtritele väga mõnus abiline: nimelt on tema keelel pikkust tervelt **11,43 sentimeetrit** – sellisele keelele võiks mahtuda mitte üheksa, vaid üheksakümmend üheksa rohtu.

Kes tahab pai saada?

Ameeriklanna **Chris Walton** võib olla üsnagi leebe daam, aga pai tema käest ei tahaks vist küll keegi saada. Proua Waltoni hüüdnimeks on Hertsoginna – ja võib arvata, et kui temalt küsitaks, mida ta teeb, et oma käte ilu säilitada, vastaks naine: "Absoluutselt mitte midagi!" Pole vist palju selliseid töid, mida saaks teha daam, kelle vasaku käe küünte pikkus on kokku **309,8 cm ja parema käe sõrmi ehivad küüned, mille üldpikkus on 292,1 cm**. Guinnessi rekordite raamatusse pandi kirja proua Waltoni küünematerjali **kogupikkusena 601,9 cm**. Seda on enam kui kuue meetri jagu...

Hiired-rotid, hoidke alt!

Vanasõna ütleb: "Sööjal pikk käsi!" Inimeste puhul kõlab see rahvatarkus üsna rahu-meelselt, kuid oleks huvitav teada, mida arvaksid hiired ja rotid selle kohta, kui kiisumiisud kinnitaksid mesimagusalt, et sööjal on pika käpa küljes kõvad küünised! Näriliste õnneks ei kasva kõik maailma hiirekuningad niisama pikaks kui kiisude maailmarekordi omanik **Stewie (kassipassinimega Mymains Stewart Gilligan)**, kellele on emake loodus kinkinud pikkust tervelt **123 sentimeetri jagu**.

TEDID JA MODID

Vello Salumets

ROKIKOOL

Otsustasin selle aasta Hea Lapse esimeses numbris rääkida mitte muusikast, vaid inglise noortest, kes 1950. – 1960ndatel pidudel käisid ja plaate ostsid.

Koolivälise noorsookultuuri ühe tugisamba on tihti moodustanud **kamp**. Kool rebib noori ümbritsevast miljööst lahti ja üritab neist sepiatada turgudel võitlevaid indiviide. Noored reageerivad sellele nii, et moodustavad kollektiive, kus õpitakse oma keelt, kaklemist, näppamist ja teisi elukunste. Kamp on päris ühiskonna pöördpilt ja minimall – mingi pseudoühiskond. Kui väikesed lapsed mängivad kodus, siis noored mängivad ühiskonda.

1950ndate alguses ilmusid Suurbritannia linnades tänavatele nelja-viiemehelised noortekambad, kes olid sotsiaalselt määratletud kui kutseoskuseta linnatöölispoidsid. Säärane rühm oli suuteline end nii kiiresti nähtavaks tegema kui ka varjuma. Üks oli juht, teine

tema kõrval relvakandja, ülejäänud olid reamehed. Selline noortekamp tõi esile paraja annuse isikupära, sest sõjajärgsed noored ei soovinud enam olla osa hallist massist, taheti silma torgata oma vaimukuste ja tempudega. Kambad pörkasid tihti omavahel kokku, mis ühelt poolt tähendas kaklusi, teiselt poolt uusi tutvusi ja sõprussuhteid. Rühmad sulasid ühte, vahetati teadmisi, kogemusi ja liikmeid. **Üheks niisuguseks subkultuuriks viiekümnendate Inglismaal olid teddyboy'd ehk lihtsalt tedid.** Muuseas liikus sama kümnendi lõpus niisuguseid noori ka Tallinna tänavatel, kus neid „lõngusteks” tembeldati.

Rõivastus, mida tedid kandsid, ehmatas ettekatsetult nende vanemate põlvkonda. Seda kroonis avatud kaelusega, sametiga kaunistatud kraega pikk draperiipintsak, mis oli vooderdatud lillelise või eredavärvilise satiiniga. Mõnikord olid pintsakukääniste siseküljele õmmeldud žiletiterad – juhuks, kui keegi peaks kakluse käigus reväärdest kinni haarama. Kuue all kanti brokaatvesti ja tiibkraega kahevärvilist särki, mille seljale võis lasta trükkida näiteks lemmikbändi embleemi. Kaelasidemeks olid kas saapapaelana seotud kitsad või siis kriiskavalt eredad laiad lipsud. Jalga aeti kitsad mansettidega torupüksid, eredad sokid ja seemisnahksed paksu kautšuktallaga kingad, mida siin Eestis batadeks kutsuti. Oma suurepärase edwardiaanlike rõivaste all kandsid tedid mõnikord enesekaitseks jalgrattakette või kumminuiasid. *Teddyboy'd* katsetasid arvukaid soenguid, olid need siis Elvise-stiilis või otsaesisele kammitud juuksesalk koos „pardisabaga” kuklal. Soeng oli vahatatud ja harilikult pikendatud bakenbardidega. Kõik tedid nägid suurt vaeva oma välimuse sättimisele, enne kui kambas mindi tänavatele, tantsusaalidesse või ümber baaride lõnkuma. Tedisid ühendas küll suur kiindumus Ameerika *rock'n'roll'i* vastu, kuid tantsusaalidesse ei tulnud siiski mitte niivõrd muusikat kuulama, kui võrd partnereid piiluma ja inimesi tundma õppima. Saalid olid üsna suured, mis vedas kokku rahvast tervest linnast. Tantsuõhtu kulmineerus üldiselt kaklusega. Jõugud kogunesid vahetult pärast provokatsioonide saali eri nurkadesse ja siis saadi kokku juba relvastatult. Kähmluses kasutati ära pudeleid, toolijalgu ja mootorrattakette. Muusik oli neis saalides kas kaklusest osavõtja või siis eemalseisev proff, mis näitas selget piiri tema ja saalisolijate vahel.

Seoses biitlite ja rollingute üleskerkimisega hakkas

1960ndatel kõik muutuma mitte ainult muusikas, vaid kogu noorsookultuuris. Tagahoovides ja keldrites kitarre tinistanud ansamblid hakkasid vallutama väikeklubisid ja kohvikuid, kus miljö oli tantsusaalide omast täiesti erinev. Muusikuid imetleti, kuid nad polnud enam publikust kõrgemal seisvad profid. Alati polnud ka kitsast jagunemist esinejateks ja kuulajateks, igäüks võis hüpata lavale kitarri pläristama või *maracas*-nuiasid raputama. Ühtlasi oli

klubi ka uute talentide veski. Ansamblid polnud enam ainsad stiilikäivitajad: riietus- ja käitumismalle löid ka kuulajad. Väikeklubides ei mahtunud korralikult tantsima, mistõttu publik leiutas kogu aeg uusi kummalisi tantse. Klubi polnud kodu ja töö vastand, vaid mingi ühine elutuba. Silma torkas see, et paljud – ka poisid – tantsisid üksi. Tantsimisega näidati lisaks paarilise otsimisele ka iseennast. Tantsusaalid ja klubid erinesidki omavahel kõige eredamalt just publiku poolest. Vanasse *rock'n'roll*'i klammerdunud tedid hakkasid vähemusse jääma. Klubide uus publik ei moodustunud enam eranditult töölisnoortest, vaid üha rohkem võis näha valgekraesid: kontoriabilisi, müüjaid ja teisi teenistujaid. Nad ei läinud töölt otse koju, vaid

kadusid koduteel klubidesse ja kohvikutesse. Londonis hakati niisuguseid noori kutsuma **modernistideks** ehk **modideks**.

Uued noored ei olnud nii pimedalt kambavaimulised kui tedid. Modide pere polnud õieti enam mingi kamp, vaid palju lõdvem ühendus. Modidel polnud kesksel kohal oma territooriumi kaitsmine või uue eluruumi vallutamine. Nad hulkusid küll tedide kombel mööda linna, põristasid motorolleritega, et silma paista, kuid ei kulutanud energiat asjatu praalimise ja ärritamise peale. Kihisev linnaelu tähendas nende jaoks midagi positiivset, mitte enam ohtu nagu tedide puhul. Klubisid asustanud uued noored ei pidanud tingimata üksteist tundma, kuid nad tundsid, et kuuluvad – kuigi lõdvalt – siiski kokku.

Modid olid võtnud oma stiili mõjutusi ka õppurboheemlastelt: dessantlase jopp, must barett, madalad saapad ja jahe olemus. Igas linnas või rajoonis oli mõni veidrik, kes kuulas džässit või mehkeldas idamaa müstikaga. Uus austajaskond muutis ka klubides pakutava muusika iseloomu. Paljud modid nägid nagu boheemlasedki lavaesinejateks kui visuaalset sündmust, romantilist tervikut. Üha rohkem liitusid selle subkultuuriga ka **tütarlapsed**. Nende osa tänava- ja klubikultuuris oli seni olnud passiivne. Nüüd hakkas olukord muutuma. Ameerikalikud rõngaskleidid asendati miniseelikutega, hobusesabad kammiti lahti ja tupeeriti soenguks, jalga tõmmati võrksukad ja kõrge kontsaga kingad.

Koos modide tekkega oli kogu noorsookultuurile avanemas ka täiesti uus maailm – amfetamiinitabletid. Modid hülgasid tedide viinalõhnalise stiili, sest tabletid olid üksjagu peenem kaup kui viski- või džinnipudel ja modide stiili ei sobinud pudeleist punnis taskud. Need tabletid, mida hakati *speed*'iks nimetama, tõid uudsust nii tantsu, riietusse kui ka rolleritega mööda linna kihutamisse. Kahjuks hakkas varsti liikuma ka hoopis kangemat kraami.

Mis puudutab tollal Inglismaa klubides mänginud biitbände, siis kõige lähemal modernsetele ideedele oli modide lemmikbänd **The Who**. Aga see on juba järgmise jutu teema.

TEDDY BOYS

<http://www.youtube.com/watch?v=Uji9wdkydxo>

THE MODS

<http://www.youtube.com/watch?v=jSVMD4fMiD4&feature=related>

Ütle üks hea autolapse nimi!

Algus jaanuarinumbris 2011

Kangasteljed, kondimootor ja maasturid

Jüri Trouberg

Mullu oli meil juttu sellest, et Toyota Motor Corporation asutati tänu elektrilistele kangastelgedele, mille leiutamise eest teenis vaese puusepa

ja kanguri poeg Sakichi Toyoda 100 000 Inglise naela. Leiutise eest saadud patenditasuga asutas Sakichi poeg autofirma, millest on praeguseks saanud Jaapani suurim.

Suzuki on Jaapani autotootjatest Toyota, Nissani ja Honda järel 4. kohal, tehaseid on firmal aga tervelt 23 riigis. Kuid firma algus on Toyota looga üsna sarnane.

Kõigepealt: ka Suzuki masinad kannavad firma looja perekonanimet, ja nagu Sakichi Toyoda, nii oli ka **Michio Suzuki** (1887 – 1982) seotud kudemismasinatega. Väikeses mereäärises külas Hamamatsus elanud Michio isa tegeles puuvillakasvatusega ning poeg, kes algul mõttes puusepaks hakata, sai õppepraktika ajal hakkama keerulise kudemismasina leiutamisega.

Kangastelgede müük läks väga hästi ja Suzuki Jidosha Kogyo (Suzuki Kudumistööstuse) nimeline kompanii hakkas neid menekalt eksportima ka Indiasse ja Kagu-Aasiasse.

Kuid kuna mõned aastad pärast 1. Maailmasõda kuivas jaapanlaste puuvillatööstus kokku ja kangastelgedel polnud enam müügiedu, sõjajärgses riigis tunti aga väga suurt puudust odavatest transpordivahenditest, otsustas Michio Suzuki minna üle mootorsõidukite valmistamisele. Legend pajatab, et idee autoriks oli Suzuki poeg Shunzo, kes ühel sügispäeval jalgrattaga kalastusretkelt saabudes otsustas oma „kondimootorist“ ehtsa mootoriga sõiduriista konstrueerida. Eialgu tootiski Suzuki vaid mootoriga varustatud jalgrattaid, millest esimene kandis nime **Power Free**. Ühehobujõulised „säreväristajad“ olid nutikalt konstrueeritud, väikesed, kerged ja vastupidavad, ning nende müügist saadud kasum lubas firmal juba ka suuremaid mootorrattaid valmistama hakata. 1954 tootis Suzuki firma 6000 mootorrattast kuus.

1955 nägi ilmavalgust esimene Suzuki auto, mis sai nimeks **Suzulight**. (Oma esimese auto prototüübi, mis põhines inglaste Austin Sevenil, tegi Suzuki küll juba 1938, kuid sõjaks valmis- tuvas Jaapanis ei saanud selle tootmisele mõeldagi.) 1979 tuli tootmisliinilt sõiduauto Suzuki Alto, 1983 Swift, ning aasta hiljem hakkas Suzuki oma autosid eksportima Ameerikasse. Jaapanlaste maasturid, eriti Vitara, said populaarseks üle kogu maailma, kuid ka mootorrattad jätkasid oma võidukäiku: 1995 ületas Suzuki tsiklite eksport 20 miljoni piiri.

Lisaks neile toodab Suzuki ka ATV-sid, laevamootoreid, ratastoole ja muud. Firmat juhib aga Michio Suzuki poeg **Shunzo** – seesama, kes poisikesena endale säreväristaja meisterdas.

MONSTER HIGH™

KOOLIS ON ALATI MIDAGI UUT

Ja ongi jälle uus aasta! Kindlasti tõi ja toob veel palju uut k õigisse kodudesse ja koolidesse – jääb ainult üle loota, et algaval aastal on meil kõigil ülekaalus ikka head uudised. Muide, ka Koletiste Koolis ehk teisikeeli Monster High's, millest oli meil juttu oktoobrikuus, on nii mõndagi uut: isevärki sündmusi, isevärki tegelasi. Kes ei mäleta, neile meenu-tame, et selles koolis õpivad juba mõnda aega Dracula tütar Draculaura, Muumia tütar Cleo de Nile, Medusa poeg Deuce Gorgon, Frankensteini tütreke Frankie Stein, zombide tütar Ghoulia Yelps, Merekoletise tütar Laguuna Blue ja Libahundi tütar Clawdeen Wolf. Nüüdseks on Koletiste Koolist pajatav raamatki eestikeelsena ilmunud.

Huvitav oleks aga teada, **mida uut tõi äsja alanud aasta Sinu koju või kooli, hea lugeja!** Pane aga oma uudised kas siis pildi või jutukese kaudu paberile ja saada toimetusse!

Kui saadad oma ülestähendused toimetusse enne 5. veebruari 2012, siis osaled auhinna-loosis, mille peaauhindadeks lubab Rimonne Baltic OÜ just neid tegelasi, keda siin näed.

Auhindadeks nukud Rimonnelt ja raamatud Egmontilt

PE 1378 2012, 1

TACTIC

Aju teeb aeroobikat!

Arukaid, laiate teadmistega inimesi on maailmas palju, kuid ega küll küllale liiga tee! Sinagi, hea lugeja, saad iga päevaga targemaks, ja teadmisi ei tule juurde ainult koolis õppides, vaid ka mängides.

Tacticu uued Brainboxi sarja lauamängud on mõeldud nii meelelahutuseks kui ka ajude gümnaastikaks. Nii suurematele mõeldud "Maailm" kui ka pisematele loodud "Minu esimesed pildid" annavad teadmisi, arendavad mälu ja tekitavad rõõmsat elevust. Ning kui Sinu pere täiskasvanud on pikemat aega hästi käitunud, siis võid neidki mängima kutsuda!

Meie seekordseks ülesandeks on aga MINIVIKTORIINI koostamine! Pane kokku 3 – 5 küsimusest koosneb minimälumäng ja saada see (teadagi koos vastustega) meie toimetusele enne 5. veebruari 2012. Parimate võitriinlaste seas loosime välja BRAINBOXI sarja mängu AS Rekatol!

Vahepeal kiika ka Rekatol internetipoodi: www.rekatol.ee

REKATOL

